

Suomen Keskusta r.p.

5.3.2011

Vaaliohjelma vuoden 2011 eduskuntavaaleihin

Koko Suomi,
kaikki suomalaiset

Asiaa.



Keskusta

Sisällysluettelo

Johdanto	4
Turvallista maailmaa rakentamassa	8
Tarvitaan yhteistyötä, ei vastakkainasetteluja	8
Suomalainen malli on meille hyvä	10
Suomesta vahva rauhan ja kestävän kehityksen rakentaja	11
Yhteiskuntasopimuksella kohti kasvua, eheyttä ja vakautta	13
Oikeus työhön ja osallisuuteen toimettomuuden ja syrjäytymisen sijaan	13
Yhteinen etu ennen omaa etua	14
Toimet kasvun, eheyden ja vakauden rakentamiseksi	15
1. Yrittäjyyden kannusteet on säilytettävä vahvoina	15
3. Suomeen on saatava lisää investointeja	16
4. Suomalaisen työn kilpailukyky on turvattava	17
5. Vihreä talous on suuri mahdollisuus Suomelle	17
6. Koko maahan on luotava vahvan kasvun edellytykset	18
7. Valtion on oltava entistä aktiivisempi omistaja	19
8. Taistelu talousrikollisuutta vastaan on voitettava	19
9. Parempi työelämä, pidempi työura	20
10. Kaikkien kyvyt käyttöön	20
11. Perusturva tukee – ja kannustaa työhön	21
12. Hyvinvointipalvelut on tuotettava tehokkaasti ja laadukkaasti	22
13. Kansalaisten omatoimisuutta on tuettava	22
14. Verotuloja on lisättävä maltillisesti ja oikeudenmukaisesti	23
15. Kunnille ja valtiolle asetettava tiukka menokuri	23

Omaishoitoon suuri uudistus:	
tuki Kelan hoitoon ja yhdenmukaiseksi	24
Ikäihmiset ovat kasvava voimavara	25
Omaishoidon uudistaminen turvallisen ikääntymisen takaamiseksi. . .	26
Keskustan lähtökohtana on hyvät palvelut koko Suomessa	28
Lähipalvelulaki ja Keskustan palvelusitoumus	30
Kuntarakenne ja demokratia.	30
Rahoitus	32
Pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyö uudelle tasolle	32
Ruoan tuottamisesta Suomelle tärkeä kasvuala	34
Vain suomalainen viljelijä takaa lähiruoan kuluttajalle	35
Metsästä on moneksi: työpaikoiksi, tuotteiksi, virkistykseen	36
Luonnon monimuotoisuus ja talouskäyttö tukemaan toisiaan	36
Suomesta maailman paras maa perheille	38
Lapsi- ja perheministerin tehtävä	38
Yli miljoona yksinelävää	39
Lisää valinnanmahdollisuuksia perheille	39
Kotona tapahtuvaa hoivatyötä pitää arvostaa	40
Vanhemmuuden tukemista tarvitaan erityisesti työpaikoilla	40
Joustavuus kuuluu myös lasten päivähoidon	41
Yhteiskunta tukee vanhempia kasvatusvastuussa	41
Kyse on kasvatuskumppanuudesta	41
Kunnallinen kotiapu takaisin.	42
Lastensuojelulapsia laitoksista koteihin	
– parempi vaihtoehto kaikille	42
Koko kylä lasten puolesta	43

Sivistys ihmisyyden edistäjänä, hyvinvoinnin turvaajana ja yhteiskunnan rakentajana	44
Elämänmittaiseen osaamiseen	44
Turvallinen ja tasa-arvoinen koulu	45
Laatu ja rahoitus turvaavat tasa-arvoisen koulutuksen	46
Koulutuksen alueellinen tarjonta on säilytettävä	47
Kansainvälinen ja monikulttuurinen Suomi	48
Nopeammin ja paremmin työelämään	48
Tutkimuksella perusta tulevaisuudelle	49
Osallistuminen ja vaikuttaminen	50
Kansan liikettä ja kehollista sivistystä.	50
Kulttuuria kaikille – tilaa luovuudelle	51
Yleinen rahoitusvastuu sivistyssektorista	52

Johdanto

Suomen Keskustan suuret yhteiskunnalliset päämäärät seuraavalla vaalikaudella ovat:

1. Lujittaa suomalaisten keskinäistä yhteenkuuluvuutta.
2. Parantaa kansanvaltaista päätöksentekoa ja turvata lakiin nojaavan oikeusvaltion perusta.
3. Rakentaa sosiaalisesti ja alueellisesti tasavertaista, turvallista ja ehyttä yhteiskuntaa.
4. Tehdä tulevaisuuden Suomea, jonka taloudellinen menestys tukee ihmisen ja luonnon hyvinvointia.
5. Varmistaa, että nuoret ja lapset saavat mahdollisuuden hyvään, turvalliseen ja terveeseen elämään.
6. Lisätä suomalaisten osallistumisen oikeutta ja mahdollisuuksia omin toimin parantaa hyvinvointiaan, arkipäivän sujuvuutta ja elämänlaatuaan sekä valita vapaasti asuinpaikkansa.
7. Pysäyttää Suomen julkisen velan kasvu.
8. Pitää veroaste tasolla, joka luo edellytykset merkittävään työllisyyden lisäämiseen ja varmistaa Keskustan talouspolitiikan linjalla Suomen kansantalouden kasvun.
9. Estää perhe-etuuksien ja perusturvan leikkaukset.
10. Uudistaa omaishoito ja sen tukeminen kestäväällä tavalla.

Keskusta pyrkii näihin päämääriin yhdessä kaikkien suomalaisten kanssa maltillisten ja asiapohjaisten uudistusten kautta. Historia osoittaa, että vakautta ja turvallisuutta lisäävä muutos on mahdollinen. Keskusta on ollut koko itsenäisen Suomen ajan, myös kuohuvina aikoina, luotsaamassa Suomea ja turvaamassa suomalaisten arkipäivää. Asialinjallamme on vahvat näytöt. Olemme saavuttaneet paljon. Siksi haluamme jatkaa rauhallisen uudistuspolitiikan linjalla.

Suomalaisten suuri enemmistö kavahtaa ääriliikkeitä. Historia osoittaa, että kiihkoilun ja propagandan jäljiltä ihmisille ei jää mitään kestäväää ja hyvää.

Vihapuheiden ja ihmisten syrjimisen tielle Keskusta ei lähde. Ihmisyys ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen on perusteena myös silloin, kun Keskusta valitsee yhteistyökumppaneitaan sekä kotimaassa että ulkomailla. Keskustan kaikki toiminta nojaa lakiin, parlamentaariseen kansanvaltaan ja oikeusvaltion tinkimättömään tukemiseen. Niistä ei käydä poliittista kauppaa missään olosuhteissa.

Pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta on hyvä lähtökohta tulevalle. Sitä ei pidä romuttaa vaan parantaa. Keskusta haluaa ottaa uuden askeleen hyvinvoinnin turvaamisen tiellä. Palvelujärjestelmien uudistaminen sekä kansalaisen oman tekemisen tukeminen ja suomalaisten osallisuuden vahvistaminen ovat uuden hyvinvoinnin lähtökohtia.

Suomen saavuttamat kansainvälisten vertailujen ykköstitilat eivät poista sitä tosiasiaa, että meillä on vielä paljon tehtävää. Onneksi kansantalouttamme on hoidettu Keskustan johdolla järkevästi maailmantalouden kriisin keskellä. Työttömyys vähenee ja viisasta taloudenpitoa jatkaen voimme pysäyttää julkisen talouden velkaantumisen ja valmistautua maksamaan lainaamme pois.

Yhteinen vastuu, oikeudenmukaisuus, osallistumisen oikeus ja omavastuun lisääminen kulkevat käsi kädessä. Keskusta takaa mahdollisuuden osallistumisen kaikille suomalaisille hyvän koulutuksen, hyvän terveydenhuollon ja taloudellisen perusturvan avulla. Samalla haluamme rohkeasti lisätä kansalaisten oikeutta parantaa arkipäivänsä elämänlaatua omatoimisesti. Oman tekemisen mahdollisuus ja jokaisen ihmisen oikeus kokea itsensä tarpeelliseksi ehkäisevät parhaiten syrjäytymistä ja lisäävät hyvinvointia koko Suomessa.

Yhteiskunnan rakentamat järjestelmät ovat haavoittuvia kahdesta syystä. Pienikin häiriö saattaa lamauttaa toimintoja merkittävästi. Toisaalta järjestelmän luonteeseen kuuluu se, että asioita voivat hoitaa ja työtä tehdä vain ne, jolle työt on määrätty. Yksilön oikeudet ja vastuu siirtyvät asiantuntijalle liian usein, liian monessa suomalaisten elämäntilanteessa.

Omatoimiset suomalaiset pystyvät kohentamaan oman ja läheistensä elämän tärkeimpiä kohtia parhaiten kukin kohdaltaan.

Keskusta haluaa tasapainottaa julkisen talouden oikeudenmukaisesti. Säästäväisyys verorahojen käytössä ja julkisten menojen entistä tarkempi koh-

dentaminen ovat itsestään selviä tavoitteitamme. Syrjäytymistä ja kansalaisten keskinäistä eriarvoisuutta lisäävät leikkaukset perhe-etuuksiin ja perusturvaan eivät ole kansantalouden kannalta tehokkaita eivätkä oikeudenmukaisia tapoja tasapainottaa julkista taloutta.

Tavoitteenamme ja työhjeenamme on, että Suomeen syntyy 150 000–200 000 työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä. Tämä takaa sen, että velkaantuminen voidaan pysäyttää ja aloittaa velan lyhentäminen.

Suomalaisen työn, palvelujen ja tuotteiden menestyminen maailmalla on perustunut työntekijöiden osaamiseen, kovaan yrittämiseen ja onnistuneeseen yhteiskuntapolitiikkaan. Tämä kolmikanta pitää uudistaa, jotta olemme kilpailukykyisiä ja voimme myydä tuotteitamme maailmalle. Uuden työllistävän kasvun eväät meillä on hallussamme: osaamisen ja rikkaiden luonnonvarojen kestävän hyödyntämisen edellytys on koko maan kattava infrastruktuuri ja vahva yrittäjyys sekä yhteiskunnan sosiaalinen eheys. Näin voimme edelleen pitää kiinni siitä, että Suomen menestyksen tulokset kuuluvat kaikille suomalaisille.

Uutta hyvinvointia ei voida rakentaa velkarahan varaan. Valtion kaikkivoi-paisuuden harhasta on luovuttava ja tunnustettava ihmisten oikeus ja vastuu tehdä parhaansa oman elämänlaatunsa kohentamiseksi.

Lasten kotihoito, omaishoito, uudet, myös osuuskuntapohjalle rakennetut palvelutalot, mahdollisuus oman lähiympäristön siistimiseen ja asuinpaikkansa yhteisten asioiden suunnitteluun johtavat parhaimmillaan todellisen hyvinvoinnin merkittävään lisääntymiseen, vastuuntunnon kasvamiseen ja yhteiskunnan menojen vähenemiseen.

Talouden kasvun, työllisyyden lisääntymisen sekä omatoimisuuden ja oman vastuun hyvinvointiyhteiskunta tuottavat myös aidon ja kestävän veronkevennysmahdollisuuden kaikille.

Elämme jatkuvan muutoksen ja epävarmuuden aikaa. Asenteita, arvoja ja totuuksia kyseenalaistetaan ja auktoriteetit vaihtuvat. Joitakin muutokset kannustaa ja toisia ahdistaa. Keskustan toimet tähtäävät siihen, että jokainen suomalainen voi paremmin ennakoida elämäänsä. Päättäjäksi valittujen pitää kyetä keskustelemaan kansalaisten kanssa muutoksista, uudistuksista ja korjauksista. Keskustelu ja avoimuus johtavat aina parempaan lopputulokseen kuin pakko ja sanelu.

Kilpailu on kovaa yritysten, mutta myös valtioiden ja eri maanosien välillä. Myös erilaiset poliittiset järjestelmät kilpailevat keskenään talouksien kasvu mittakeppinä. Suomessa pitää toimia niin, että menestymme paitsi talouskilvassa myös muussa hyvinvointivertailussa.

Keskusta luottaa siihen, että kansalaisten osallistuminen ja kansanvalta ovat pysyvä voimavara ja kilpailuetu verrattuna harvainvaltaiseen ja kansalais-

ten oikeuksia polkevaan vallankäyttöön. Kansanvalta on paras myös taloudellisesti, koska se on joustavin ja siksi kestävin.

Suomen ja Euroopan on ehdittävä mukaan seuraavaan teollisuuden nousu-aaltoon. Ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan tähän kehitykseen. Vihreä kasvu on nähtävä paitsi koko Suomen myös kaikkien maakuntien mahdollisuutena.

Pärjääminen maailmantaloudessa ja politiikan uusissa valtavirroissa edellyttää Suomelta määrätietoista uudistumista. Suomen omat vahvuudet ovat osaamisessa, avoimuudessa ja yhteiskuntamme eheydessä. ■

Turvallista maailmaa rakentamassa

Pienen kansakunnan ja sen kansalaisten turvallisuus syntyy kyvystä ymmärtää maailman muuttumista ja viisaudesta määrittää siinä oma paikkansa ja toimintansa.

Keskustan mielestä Suomen on aktiivisesti osallistuttava kansainvälisessä yhteisössä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen edistämiseen sekä köyhyyden vähentämiseen. Ne ovat välttämättömiä rauhan, kehityksen, turvallisuuden ja hyvinvoinnin rakentamiselle.

Suomen on seurattava valppaasti toimintaympäristönsä muutosta kaikkinaisen turvallisuuden näkökulmasta. Uudet, ihmisen, luonnon ja teknologian aiheuttamat turvallisuusriskit on otettava huomioon ulko- ja turvallisuuspolitiikassamme.

Pienen maan on tärkeää säilyttää kansallinen liikkumatila turvallisuuttaan koskevissa asioissa.

Suomella pitää olla ”silmit ja korvat” eri puolilla maailmaa. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomen tulee koota valtiollinen edustautumisensa diplomaattisten edustustojensa yhteyteen. Se mahdollistaa maallemme kustannustehokkaimman ja tuloksellisimman tavan toimia.

Tarvitaan yhteistyötä, ei vastakkainasetteluja

Euroopan unioni ja Pohjoismaat ovat yhdessä Suomen tärkein kansainvälinen viiteryhmä. Euroopan unioni on maamme merkittävin vaikuttamiskanava omaan elämäämme suuresti vaikuttavaan globaaliin kehitykseen.

Suomen tulee jatkaa EU:ssa aktiivista rakentavan vaikuttamisen politiikkaa. EU:n on otettava vahva asema ihmiskunnan suurten ongelmien kuten ilmastomuutoksen, köyhyyden, väkivallan ja epätasa-arvon nujertamiseksi.

Suomen tulee varmistaa, että Euroopan unionin yhteisessä politiikassa otetaan huomioon myös maamme kansalliset edut, kuten erityispiirteemme alue- ja maatalouspolitiikassa.

Demokratiaan perustuva, sisäisesti eheä ja taloudeltaan vahva Euroopan unioni pystyy parhaiten turvaamaan kansalaistensa hyvinvoinnin ja vaikuttamaan maailmassa sopimus pohjaisen, kansainväliseen oikeuteen perustuvan monenkeskisen järjestelmän rakentamiseen.

Läntisen ja islamilaisen maailman välinen suhde on keskeinen rauhaan ja turvallisuuteen vaikuttava tekijä. Tässä Euroopan unionilla on merkittävä rooli sillanrakentajana ja keskinäisen vuoropuhelun sekä yhteisymmärryksen vaalijana. Turkin jäsenyys unionissa rakentaisi osaltaan tätä siltaa ja vahvistaisi unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikuttavuutta maailmassa, erityisesti Lähi-idässä.

Välimeren eteläiset rantavaltiot kuohuvat, kun kansa on lähtenyt kaduille vaatimaan demokratiaa. Näiden valtioiden sisäiset tapahtumat tuntuvat monin tavoin myös koko Euroopassa ja heijastuvat maailmantalouteen. Väkivaltaisuuksia pakoon lähteneet ihmiset pyrkivät meren yli Eurooppaan. Kaikki tämä muistuttaa siitä, että on turhaa yrittää asettua sivuun muiden maiden tapahtumista, ne tuntuvat meillä joka tapauksessa.

Euroopan unioni on Suomelle yhä tärkeämpi turvallisuusyhteisö. Haluamme kehittää Euroopan unionia siten, että siviili- ja sotilasyhteistyö tukevat käytännönläheisesti toisiaan.

Kriisinhallintaoperaatioissa tulee kunnioittaa kunkin jäsenmaan lähtökohtia. Suomen on kehitettävä aktiivisesti omia vahvuuksiaan ja vahvistettava suomalaisten roolia rauhanvälittämisen ja sovittelutehtävissä. Maallamme on rauhanvälitys- ja rauhanturvaamistehtävissä vahva perinne, kokemus ja osaaminen.

Kansainvälisessä kriisinhallinnassa on selkeytettävä Euroopan unionin ja Naton tehtävänjakoa ja vahvistettava keskinäistä yhteistyötä YK:n peruskirjan ja asiaa koskevien YK:n päätöslauselmien mukaisesti.

Osallistuminen siviilikriisinhallintaan, kuten oikeusjärjestelmän, poliisitoimen ja hallinnon kehittämiseen, palvelee maamme turvallisuutta ja roolia kansainvälisessä toiminnassa. Suomen on lisättävä osuuttaan siviilitehtävissä ja poikkeustilanteissa, kuten luonnonkatastrofeissa ja niiden jälkihoidossa.

Suomen lähialueilla tulee edistää Pohjoismaisen yhteistyön syventämistä, laaja-alaista Itämeri-politiikkaa ja hyviä Venäjä-suhteita. Itämeren turvallisuuden edistämiseksi on kehitettävä voimakkaasti kaikkien rantavaltioiden yhteis-

työtä meri- ja ympäristöturvallisuudessa. Keskusta tukee sotilaallisen yhteistyön tiivistämistä Pohjoismaiden kesken.

Suomen on kehitettävä aktiivisesti kahdenvälisiä laaja-alaisia suhteita Venäjän kanssa ja huolehdittava Venäjä-osaamisensa säilymisestä. Suomen pitää olla aktiivinen EU:n ja Venäjän kumppanuuden edistämässä. Venäjän integroitumista kansainväliseen sopimusjärjestelmään on tuettava.

Suomi rakentaa arktista kumppanuutta. Uusien meriteiden avautuminen ja kiinnostus Jäämeren luonnonvaroihin lisäävät mielenkiintoa pohjoisiin alueisiin. Tavoitteena tulee olla pohjoisten alueiden tasapainoinen ja ekologisesti kestävä kehitys avautuvia liikennereittejä ja luonnonvaroja hyödynnettäessä. On huolehdittava Barentsin alueen ja muussa yhteistyössä alkuperäiskansojen elinoloista.

Kansalaisilla, kansalaisjärjestöillä, elinkeinoelämällä ja tiedeyhteisöllä on voimistuva tehtävä kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden rakentamisessa. Kansalaisille on annettava ulko- ja turvallisuuspolitiikassa todellinen toimijan mahdollisuus ja myös arvo heidän näkemyksilleen. Globaali muutos edellyttää lisäksi laaja-alaista turvallisuutta koskevan tutkimuksen vahvistamista.

Suomalainen malli on meille hyvä

Sotilaalliseen turvallisuuteen liittyvissä asioissa Suomi säilyttää päätösvallan omissa käsissään. Suomi toteuttaa omaan turvallisuuteensa ja ihmiskunnan haasteisiin soveltuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka on linjassa kansainvälisten sitoumusten ja EU:n yhteisen politiikan kanssa.

Suomeen ei kohdistu erillistä sotilaallista uhkaa. Laajamittainen kansainvälinen sotilaallinen selkkaus voisi vaarantaa turvallisuuttamme. Suomen pitää omalla ulko- ja turvallisuuspolitiikallaan estää vastakkainasettelua ja edistää monenkeskistä yhteistyötä.

Suomi on rakentanut itselleen oman uskottavan kansallisen puolustuksen, joka ottaa mahdollisimman hyvin huomioon kansainvälisen sopimusjärjestelmän sekä varautuu torjumaan maahamme kohdistuvan sotilaallisen hyökkäyksen tai sillä uhkaamisen.

Suomi ei kuulu Natoon eikä myöskään EU ole luonteeltaan eikä tehtäviltään kansainvälinen puolustusliitto. Nato-jäsenyyden hakeminen säilyy Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan mahdollisuutena jatkossakin. Nykylinjaa muuttaviin turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin tarvitaan kansan enemmistön tuki ja valtionjohdon laaja yksimielisyys. Nato-jäsenyydestä ei voida päättää ilman kansanäänestystä.

Suomi jatkaa käytännönläheistä Nato-yhteistyötä rauhankumppanuusohjelman mukaisesti. Keskustan turvallisuuspoliittisesta linjasta päättää puoluekokous. Näköpiirissä ei ole tarvetta linjan muuttamiseen.

Suomi rakentaa puolustusratkaisunsa yleisen asevelvollisuuden ja alueellisen puolustuksen varaan. Vain näin voidaan puolustaa koko maata. Yleinen asevelvollisuus on kustannustehokas tapa hoitaa maanpuolustus, ja sillä on myös useita myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Yleistä asevelvollisuutta tulee yhteiskunnan muutosten seurauksena uudistaa, ajatellen myös siviilikriisinhallintaa.

Suomen on parannettava huoltovarmuuttaan poikkeus- ja kriisitilanteiden varalta.

Suomesta vahva rauhan ja kestävän kehityksen rakentaja
Kansainvälinen turvallisuus ei ole aidan pystyttämistä, vaan ovien avaamista.

Maapallon laajuinen muutos tarjoaa myönteisiä mahdollisuuksia, joiden toteutumista voidaan edistää. Mutta se tuottaa myös riskejä, jotka toteutuessaan ovat vaaraksi turvallisuudelle.

YK:n vuosituhattavoitteet ja niihin sitoutuminen ovat velvoittava lähtökohta köyhyyden vähentämiseksi maailmassa. Jotta toiminta köyhyyden poistamiseksi olisi tuloksellista, tulee kaiken toiminnan olla luonnontaloudellisesti, taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestävä.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen sekä nälänhädän ja köyhyyden poistaminen on välttämätöntä myös vakauden ja turvallisuuden lisäämiseksi maailmassa. Taloudellisten, sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien vahvistaminen on oleellinen osa turvallisuuden lisäämistä.

Kestävän kehityspolitiikan kulmakiviä ovat toimiva demokratia, ihmisoikeuksien kunnioitus, kansansivistystyö ja kansalaisyhteiskunnan edistäminen.

Suomen harjoittamaa kehityspolitiikkaa on suunnattava lasten ja nuorten perusopetukseen, ammatilliseen koulutukseen sekä yleisestikin koulutusmahdollisuuksien parantamiseen köyhissä maissa. Samalla on edistettävä tyttöjen ja naisten tasa-arvoista asemaa. Tavoitteena tulee olla erityisaseman saaminen lasten ja naisten oikeuksille EU:n ulkosuhteissa ja kehityspolitiikassa.

On panostettava voimakkaasti ruokaturvaan, maatalouden ja maaseudun kehitykseen, oikeudenmukaisiin maanomistusoloihin, metsitykseen ja metsäosaamisen viemiseen, yksityisen sektorin, erityisesti pienyritystoiminnan kehittämiseen ja osuustoiminnan mahdollisuuksiin. Tavoitteena on parantaa köyhien maiden ihmisten mahdollisuuksia auttaa itse itseään.

Pula ruuasta, energiasta ja vedestä uhkaa kärjistyä. Ravinnontuotannon kasvu on pitkään perustunut uusiutumattomien energialähteiden kestäättömään käyttöön. Nykyisillä menetelmillä ei kyetä turvaamaan riittävää ruuan tuotantoa tulevaisuudessa.

Nälänhädän ja äärimmäisen köyhyyden poistaminen edellyttää pienviljelijävaltaisen maataloustuotannon ja osuustoiminnan voimakasta kehittämistä myös avunantajien tuella. Suomella on tässä paljon arvokasta annettavaa.

Köyhien maiden viljelijöillä tulee olla mahdollisuus harjoittaa elinkeinoaan asuinsijoillaan. Se on myös tehokas keino hillitä slummien kasvua kaupungeissa. Heikoimmassa asemassa oleville viljelijöille on annettava kauppapolitiikassa suojaa ja tukea.

Kansainvälisen kaupan vapauttamisessa on etsittävä tasapainoisia alueellista ja kestävästä kehitystä tukevia ratkaisuja. Suomella on uskottavuutta toimia kansainvälisen kaupan kestävien järjestelyjen puolesta, sillä meillä ei ole rasittaneamme siirtomaahistoriaa. Suomen on harjoitettava aktiivista viennin ja kansainvälistymisen edistämisen politiikkaa, jolla avataan uusia ovia suomalaisyrityksille erityisesti kehittyvissä talouksissa Aasiassa, Etelä-Amerikassa sekä Afrikassa.

Suomen pitää toteuttaa tavoitteensa nostaa kehitysyhteistyön määrärahojen taso 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta vuoteen 2015 mennessä. Määrällisten tavoitteiden lisäksi kehitysyhteistyön läpinäkyvyyteen, tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen pitää kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Maailma tarvitsee yhteisiä pelisääntöjä vuosikymmenen suurten ongelmien ratkaisemiseksi.

Parhaat puitteet sille luo uudistuva Yhdistyneet Kansakunnat, YK.

Valikoitujen maiden ryhmien, kuten G 20, painoarvon lisääntyessä Suomen on pidettävä myös pohjoismaisen yhteistyön avulla huolta mahdollisuudesta vaikuttaa niiden toimintaan. Maailmanpolitiikan ja -kaupan päätöksenteon uudistaminen oikeudenmukaiseksi on keskeisiä tavoitteita 2010-luvulla. ■

Yhteiskunta- sopimuksella kohti kasvua, eheyttä ja vakautta



Oikeus työhön ja osallisuuteen
toimettomuuden ja syrjäytymisen sijaan

Keskustan lähiajan tärkeimpänä tehtävänä on työllistävän talouskasvun edistäminen ja siihen kaikin voimin paneutuminen. Yhteiskuntapolitiikan ohjenuoraksi ei riitä yksin se, että menot ja tulot saadaan tasapainoon. Poliitiikan on oltava myös sosiaalisesti kestäväällä pohjalla.

Keskusta esittää yhteiskuntasopimusta kasvupolitiikan rakentamiseksi. Sen päämäärä on talouden vakaa kasvu ja uudet työpaikat. Yhteiskuntasopimus on myös sopimus oikeudenmukaisuudesta. Kasvun hedelmät kuuluvat kaikille suomalaisille. Verotuksen pitää pysyä kohtuullisella tasolla. Suuremmista tuloista pitää tulevaisuudessakin maksaa enemmän veroa kuin pienistä tuloista.

Suomalaiset ovat selvinneet sopimalla ennenkin. Suomalaiset tietävät kokemuksesta, että irrallinen yksilöllisyys ei tuota parasta mahdollista tulosta. Erityisesti myllerryksen ja muutoksen aikoina tarvitaan yhteisvastuuta ja yhteisiä ponnistuksia.

Keskustan tavoitteena on, että

1. talous saadaan vahvalle, työllistävälle kasvun uralle, jonka myötä valtion velkaantuminen pysäytetään ensi vaalikaudella.
2. Suomeen syntyy 150 000–200 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2020 mennessä.

3. kaikille suomalaisille tarjotaan mahdollisuus työntekoon ja yrittämiseen.
4. suomalaisen työn pärjääminen maailmalla varmistetaan pitäen samalla huolta palkansaajien ostovoimasta.
5. Suomen asema korkean teknologian ja osaamisen edelläkävijämaana varmistetaan.
6. viime laman virheet, heikoimmilta leikkaaminen ja sen seuraukset, vältetään.
7. julkisten varojen säästämisen ohjenuorana on oikeudenmukaisuus ja kohtuullisuus.
8. kaikille suomalaisille varmistetaan tasa-arvoinen ja laadukas koulutus, terveydenhuolto ja ikääntyvien hoiva.
9. ihmisten omatoimisuutta, elämänhallintaa ja omaa vastuuta tuetaan.
10. käytetään koko Suomen, eri alueiden ja kaikkien suomalaisten voimavaroja edistämään Suomen hyvinvointia ja menestystä.

Yhteinen etu ennen omaa etua

Keskustan tavoitteena on yhdistää työttömien, työssäkäyvien ja yrittäjien edut kaikkien suomalaisten parhaaksi.

Tie menestyvän Suomen rakentamiseksi on löydettävissä vain yhdessä sopien. Menestyäksemme meidän on pidättäydyttävä omien etujemme yksisilmäisestä ajamisesta.

Keskustan päämääränä on elävä ja tekevä Suomi näivettymisen ja leikkauslistojen torjumiseksi.

Yrittäjällä on oltava nykyistä suurempi luottamus tulevaisuuteen sekä valmiutta ja mahdollisuuksia riskinottoon. Suomalaisten työpaikkojen paras turva on palkkapolitiikka, joka turvaa samaan aikaan yritysten kilpailukyvyn ja työntekijöiden ostovoiman paranemisen. Työttömille on oltava töitä ja niitä on ammatin ja taitojen mukaisesti myös otettava vastaan. Verovaroin toimiva julkinen sektori on uudistettava nykyistä paremmaksi.

Onnistuminen sopimisessa, uudet investoinnit ja työpaikat auttavat saamaan velkaantumisen kestävästi kuriin ensi vaalikaudella. Velkaantumisen pysäyttäminen on tehtävä talouden kasvua ja työllisyyttä tukien.

Näiden toimien onnistuneen toteuttamisen jälkeen työn tekemisen ja teettämisen verotusta voidaan keventää.

Kestävän talouskasvun ja laadukkaiden palveluiden varassa voimme edelleen jatkaa hyvinvointiyhteiskuntamme kehittämistä ja perusturvan parantamista. Keskusta haluaa kaikkien osallistuvan hyvinvoinnin rakentamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin lähtökohtien on oltava tasavertaiset koko Suomessa. Lapsia ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan vanhempien lompakon koon tai kodin postinumeron perusteella.

Seuraavan vaalikauden aikana on päätettävä kahdelle kaudelle ulottuvista toimista, jotka saattavat talouden kestävälle tasolle myös pitkällä aikavälillä. Tämä ei ole kuitenkaan mahdollista elleimme pysty vakauttamaan eurooppalaista rahoitusmarkkinaa.

Mikäli Keskustan tavoitteleva kasvupolitiikka ei toteudu, edessä ovat menoleikkaukset, palveluiden heikentyminen tai työntekoa ja yrittämistä heikentävät verojen korotukset.

Toimet kasvun, eheyden ja vakauden rakentamiseksi

1. Yrittäjyyden kannusteet on säilytettävä vahvoina

Suomi nousee vain ahkeruudella ja vahvalla yrittäjyydellä. Uuden kasvun ja työpaikkojen synnyttämiseksi meidän on sitouduttava pitkäjänteiseen, yrittäjyönteiseen politiikkaan. Yrittäjiksi tarvitsemme ihmisiä, jotka ovat valmiita kantamaan riskiä ja työllistämään.

Nykyisellä tavalla yhdenkertainen, taseita vahvistava veromalli on osoittanut toimivuutensa. Yrittäjyyden ja maatalousyrittäjyyden kannusteet on säilytettävä vahvoina. Ahkeruudesta ja kovasta työstä tulee palkita. Yrittäjän verotus kaippaa täsmennyksiä suuren remontin sijaan.

Yrittäjällä on oltava onnistumisen lisäksi oikeus myös epäonnistua. Velkajärjestelyssä on vielä arvioitava, olisivatko nopeammat menettelyt mahdollisia. Yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä sosiaaliturvaa on kehitettävä ja yrittäjän jaksamista tuettava.

Yrittäjyyteen liittyvää byrokratiaa on edelleen vähennettävä. Pienyrittäjien tukemiseksi arvonnäköisestä vapaan liiketoiminnan alaa on laajennettava nostamalla verovelvollisuuden alarajaa sekä huojennuksen ylärajaa.

Perhevapaista ja sairaan lapsen hoidosta aiheutuvaa kustannusten tasausta on jatkettava, sillä kustannusten epätasainen jakautuminen rasittaa naisvaltaisten alojen yrityksiä. Mikroyrityksissä palkalliset perhevapaat on kompensoitava täysin. Yksinyrittäjän tuki ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen tulee laajentaa koko maahan ja myös määräaikaisiin työsuhteisiin.

Pienet yritykset tarvitsevat osaamisverkostoja kehittyäkseen ja pärjätäkseen esimerkiksi hankintakilpailuissa. Keskustan mielestä verkostoituminen tukee liiketoiminnan osaamista ja siksi parhaiden käytäntöjen löytymistä pitää edistää.

Tuhansille yrityksille tarvitaan jatkaja lähivuosina joko omasta suvusta tai muualta yrityskaupan avulla. Hyviä yrityksiä ja työpaikkoja ei saa menettää jatkajan puutteeseen.

2. Kasvuyrittäjyyttä on vauhditettava tukemalla innovaatioita ja korkeaa osaamista

Suomen aseman säilyttäminen ja vahvistaminen korkean teknologian edelläkävijänä edellyttää meiltä kykyä uudistua. Tarvitsemme kansainvälistymiseen kykenevää laajaa ja monialaista kasvuyritysten kärkeä. Kansainvälistymisen eväät ovat pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, joiden avulla maailmanlaajuinen työnjaon muutos voidaan kääntää mahdollisuudeksi ja kasvuksi uusille sektoreille.

Suomalaisten yritysten suurimmat haasteet ovat kaupallistamisessa, kansainvälistymisessä ja tuotteistamisessa. Julkisesta tuotekehitystuesta on nykyistä suurempi osa suunnattava pk-yritysten toimintaan ja tuotteiden ja palveluiden markkinoille saattamiseen. Julkiseen rahoitukseen perustuva tieto tulisi saattaa kaikkien saataville vain pientä korvausta vastaan.

Suorien tukien lisäksi meidän on otettava käyttöön tutkimus- ja tuotekehitykseen myönnettävä Keskustan ajama korkeampi verovähennysoikeus eli innovaatiokannustin. Näin on mahdollista keskittää Tekesin tuet vaikuttavasti yrityksiin. Innovaatiokannustimen myötä suora tuki voidaan kohdentaa yritysten kansainvälistymiseen ja täysin uusien liikeideoiden synnyttämiseen.

Yksityisen pääoman houkuttelemiseksi perustetaan valtion osittain pääomittamia kasvurahastoja.

3. Suomeen on saatava lisää investointeja

Menestyäksemme meidän on luotava ensin edellytykset menestykselle.

Uusien investointien ja työpaikkojen synnyttämiseksi yritysveroa on kevennettävä heti vaalikauden alussa. Kilpailukykyä tulee parantaa myös yritysverotuksemme rakenteellisilla muutoksilla.

Yrityksillä annetaan oikeus tuotannollisten investointien nopeutettuihin kaksinkertaisiin poistoihin vaalikauden alusta kahdeksi vuodeksi. Runsaasti sähköä käyttävän teollisuuden kilpailukykyä parannetaan kehittämällä tuotannossa käytetyn sähkön veroleikkuria.

Elinkeinoelämän tukemisen vastineeksi yrityksiltä odotetaan uusia työpaikkoja. Mikäli työpaikkoja syntyy ja investointeja tulee, voidaan syntynyttä liikkumavaraa käyttää yritysveron edelleen keventämiseen.

4. Suomalaisen työn kilpailukyky on turvattava

Tässä taloustilanteessa olisi vakava virhe hinnoitella itsemme ulos maailmanmarkkinoilta. Suomalaisilta pitää nyt löytyä malttia menestyä: siksi tarvitsemme useamman vuoden maltillisia palkkaratkaisuja.

Palkkamaltin vastineeksi yhä useampi saa töitä. Samalla vältetään työn, eläkkeiden ja etuuksien verotuksen kiristäminen ja pidetään kiinni palkansääjien ostovoimasta.

Mikäli tässä onnistumme ja työttömyys saadaan alas, voidaan työn, eläkkeiden ja muiden sosiaalietuuksien verotusta jatkossa keventää ja lisätä myös siten kaikkien ostovoimaa.

Malttia on vaadittava myös suurituloisilta. Verotuksen yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta on lisättävä kiristämällä pääomien ja erityisesti suurimpien osinkojen verotusta. Samalla on kuitenkin säilytettävä yrittäjyyden ja maatalousyrittäjyyden kannusteet. Osakeyhtiöiden osalta kannusteet säilytetään yritysveron kevennyksellä ja nykyisellä tavalla yhdenkertaisella veromallilla. Elinkeinoharjoittajien osalta tämä varmistetaan erityisellä verohuojennuksella.

5. Vihreä talous on suuri mahdollisuus Suomelle

Vanhasen ja Kiviniemen hallitukset tekivät historiallisen merkittäviä päätöksiä Suomen energiantuotannon tulevaisuuden turvaamiseksi. Päätetyt investoinnit kotimaiseen energiaan on toteutettava.

Kotimaisen, uusiutuvan energian käyttäminen ja rakentaminen on Keskuksien mielestä kannattavaa, välttämätöntä ja nopeasti toteutettavissa. Kotimaiseen energiaan investoimalla tuotamme energiaa puhtaasti itse, jolloin myös eurot jäävät Suomeen. Vesivoiman käyttöä voidaan lisätä tehostamalla olemassa olevan vesivoiman tuotantoa ja ottamalla huomioon tulvasuojelun rakentamisen yhteydessä syntyvät mahdollisuudet.

Tavoitteena on rakentaa Suomesta vihreän, puhtaan talouden ja bioenergian edelläkävijämaa. Fossiilisten polttoaineiden käytön väistämättä hiipuessa tämä sijoitus tulevaisuuteen kantaa Suomea hyvin ja pitkälle. Erityisesti kaivos- ja vesiosaaminen, materiaali- ja energiatehokkuus sekä uudet älykkäät teknologiat ja toimintamallit auttavat ratkaisemaan maailmanlaajuisia ongelmia.

Samalla Suomelle avautuu aivan uusia vientimarkkinoita. Vihreän teknologian osaaminen voi olla Suomen teollisuuden ja viennin uusi menestystarina.

Luonnonvarat ovat Suomelle iso suhteellinen etu ja uuden tuotannon mahdollisuus. Luonnonvarojemme kestävä hyödyntämisen varaan voimme luoda uutta hyvinvointia ja vaurautta. Tämä tarjoaa koko maahan uuden, työhön perustuvan tulevaisuuden näkymän.

Keskustan tavoitteena on irrottautua hiilen ja öljyn poltosta Suomessa vuoteen 2030 mennessä. Päämääränä on luopua fossiilisesta energiasta, vähentää ekosysteemin köyhtymistä, edistää kestävää talouskasvua ja luoda uusia työpaikkoja

Eriytyinen paino on oltava kansallisen huoltovarmuuden kehittämisessä. Hajautetut tuotantomallit mahdollistavat paikallisten resurssien jalostamisen kestävästi, lähellä loppukäyttöä.

Vihreä talous luo paikallista hyvinvointia. Paikallinen lähituotanto mahdollistaa suljettuja kiertoja.

Biomassapohjaisten tuotteiden kysynnän kasvu sekä uudet tavat hyödyntää materiaali- ja sivutuotevirtoja edellyttävät erilaisten yritysten – myös maatalojen – yhteisiä arvoketjuja sekä hallinnollisten esteiden poistamista.

6. Koko maahan on luotava vahvan kasvun edellytykset

Maailmanlaajuinen ilmasto- ja energiapolitiikka, ruoan puute, mineraalien kysynnän kiihtyvä kasvu, ihmisten halu virkistäytymiseen ja vapaa-aikaan sekä nykYTEknologia tarjoavat uusia mahdollisuuksia koko Suomen aluekehitykselle ja kasvulle.

Maakuntakaavoitukseen ja kuntien kaavoitusoikeuteen perustuva alueiden taloudellinen käyttöjärjestelmä pitää säilyttää.

Yritysten elinvoimaisuutta on vahvistettava koko maassa. Yhteiskunnaan on rohkeasti panostettava teiden ja rautateiden rakentamiseen ja ylläpitoon, kotimaiseen energiaan, innovaatioihin ja suomalaisten osaamiseen, opettajiin ja kouluihin.

Uuden teknologian vahvistaminen edellyttää edelleen suomalaisille opiskelijoille maksuttoman korkeakouluverkoston ja sen ympärille syntyneiden maakunnallisten korkean teknologian keskittymien elinvoimaisuuden vahvistamista.

Nopeat tietoliikenneyhteydet on varmistettava määrätietoisesti ja nopeutella aikataululla koko Suomeen. Kaikilla suomalaisilla on koko maassa oikeus toimivaan ja riittävään laajakaistayhteyteen kohtuuhinnalla. Maan eri osien palvelutarjontaa on parannettava uuden teknologian keinoin.

Tarvitsemme nykyistä nopeammat tie- ja ratayhteydet läpi Suomen. Toimivat lentoyhteydet maakuntakeskuksiin mahdollistavat yritysten kansainvälisen

liiketoiminnan ja kansainvälistymisen kaikkialla Suomessa. Samoin on huolehdittava viennille tärkeistä meriväylistä.

Hankkeiden toteutukseen on saatava pitkäjänteisyyttä, tehokkuutta ja kustannussäästöjä perustamalla valtion infrayhtiö näitä hankkeita hoitamaan.

Arktisten alueiden merkitys kasvaa jatkuvasti. Ympäri vuoden käytössä olevat meriväylät yhdistävät Euroopan ja Aasian. Isot energiahankkeet lisäävät toimintaa lähialueellamme. Arktisessa yhteistyössä Suomi tulee nähdä kokonaisuutena.

Alan osaamista on eri puolilla Suomea. Jo nyt meillä on maailman huippuosaamista esimerkiksi alusten ja porauslauttojen suunnittelussa. Kysyntä osaamisellemme lisääntyy lähitulevaisuudessa.

Koko Suomen kehittämisellä voidaan osaltaan vastata kasvukeskusten nouseviin asuinkustannuksiin. Asumisen hintaa on painettava alas myös ihmisten toiveita vastaavalla ja riittävällä tonttitarjonnalla sekä asuntorakentamisella.

Ikääntyville ja väestöään voimakkaasti menettäville alueilla tulisi harkita erityistä palkkatukea varmistamaan palveluiden ja osaavan työvoiman saatavuutta nykyisten sosiaaliturvamaksukokeilujen sijaan.

7. Valtion on oltava entistä aktiivisempi omistaja

Myös valtionomistajuuden pitää tukea kasvua ja työllisyyttä. Historiaan perustuvan omistajuuden ohessa tulee etsiä uusia kasvun lähteitä. Hyviä investointikohteita löytyy luonnonvarojen ja pitkälle tulevaisuuteen tähtäävän huipputeknologian osaamisen hyödyntämisestä.

Edistämme kansallisvarallisuutemme hyödyntämistä Suomen parhaaksi perustamalla kaivostoimintaan sijoittavan valtion rahastoyhtiön.

Valtion tulee olla joustava omistaja yhtiöissään. Omistuksia voidaan myydä osittain, mutta valtio voi myös perustaa uusia yhtiöitä huolehtimaan kansallisesta tärkeistä tuotannosta tai palveluista. Keskustalle valtionomistajuus on tarkoituksenmukaisuuskysymys, ei poliittisen ideologian asia.

Kansallisesti tärkeät erityisesti energianhuoltoon, liikenteeseen ja puolustukseen liittyvät yhtiöt on kuitenkin pidettävä tiukasti valtion määräysvallassa ja omistuksessa.

8. Taistelu talousrikollisuutta vastaan on voitettava

Harmaan talouden torjuntaan lisätään resursseja ja viranomaisten suorittaman valvonnan tulee näkyä ja tuntua. Talousrikollisuuden sanktioita pitää tiukentaa. Eri viranomaisten välistä tiedonkulkua on tehostettava ja vastuullisesti toimivien yritysten rekisteri pitää olla ajantasainen.

Rakennusalan valvonnan tehostamiseksi pitää ottaa käyttöön työntekijöiden kantamat pakolliset verotunnisteet. Myös toimilupajärjestelmän käyttöön-otto on mahdollista. Kaupan alalla tulisi harkita kuitinantopakkoa sekä kokei-lua ostokset rekisteröivistä kassakoneiden mustista laatikoista. Ensi vaiheessa mustien laatikoiden käyttöä voisi edellyttää vastineena starttirahan saannille.

9. Parempi työelämä, pidempi työura

Työ ja osaaminen luovat turvaa. Työn ja muun elämän on pelattava paremmin yhteen sekä tarjottava jokaiselle mahdollisuus itsensä kehittämiseen. Työn on oltava aina taloudellisesti kannattavampaa kuin työelämästä sivussa oleminen.

Jokainen peruskoulun päättävä nuori on saatava jatkokoulutukseen tai työ-harjoitteluun.

Oppisopimuskoulutusta on kehitettävä edelleen erityisesti nuorten osalta. Yksikään nuori ei saa jäädä ilman työ- tai opiskelupaikkaa. Tästä päävastuun kantavat kunnat.

Suunnittelemattomista väli vuosista on päästävä eroon korkeakoulujen opiskelijavalintaa kehittämällä. Opintoaikoja nopeutetaan poistamalla opin-tojen suorittamiseen liittyviä esteitä. Opintotukea ja opintokokonaisuuksia on muutettava täysipäiväiseen opiskeluun kannustavaksi. Vapaaehtoinen kolmas lukukausi on otettava käyttöön. Koulutuksen vastaavuudesta työelämän tar-peisiin tulee huolehtia.

Työelämän viihtyvyys, työn hallinta, työn ja perhe-elämän yhteensovittami-nen, työn joustavuus työntekijän elämäntilanteen mukaan, tasa-arvo, hyvä johta-miskulttuuri ja hyvät työelämätaidot turvaavat töissä jaksamista eläkeikään asti.

Työlainsäädäntöä on kehitettävä esimerkiksi lomien osalta soveltuvaksi myös määräaikais-, pätäkä- tai silpputöitä tekevien erilaisiin tilanteisiin.

Työterveyshuoltoa kehittämällä ja kuntoutusjärjestelmiä uudistamalla eh-käistään ennalta työkyvyttömyyttä.

Eläkkeiden taso on turvattava kohtuullisella maksutasolla sukupolvien vä- linen oikeudenmukaisuus huomioiden. Työtä samapalkkaisuuden saavuttami- seksi sukupuolten välillä on jatkettava määrätietoisesti.

10. Kaikkien kyvyt käyttöön

Päämääränä on jokaisen työttömän työllistyminen. Kaikille on annettava mah- dollisuus osallistua työelämään omien kykyjensä mukaan.

Työelämään osallistumisen mahdollisuus jokaiselle suomalaiselle maksaa, mutta vielä kalliimpaa on antaa ihmisten nyrjähtää syrjään suomalaisesta elä- mänmenosta.

Aktiivisen työvoimapolitiikan määrärahoja on lisättävä ja niiden käytön on johdettava työllistymiseen. Erityisesti nuoret on otettava toimien painopisteeksi.

Aktiiviseen työelämään kuuluu jatkuva kouluttautuminen ja taitojen kehittäminen.

Työttömyysjaksojen pitkeytyminen on estettävä kaikin keinoin. Siirtyminen vanhasta työpaikasta uuteen on tehtävä mahdollisimman nopeaksi ja joustavaksi.

Työkyvyttömyyden arvioinnista on siirryttävä työkykyisyyden arviointiin. Tähän suuntaan tulee kehittää lainsäädännön lisäksi koko yhteiskunnan asenteita.

Osatyökykyisten työllistymiseen suunnataan uusia kannustimia. Käyttöön otetaan alueellisia työvoimapooleja, jotka kantavat työnantajariskin ja joiden kautta osatyökykyiset ja pitkäaikaistyöttömät löytävät helpommin työtä.

Työkyvyttömyyseläke tulisi voida muuttaa nykyistä joustavammin osaeläkkeeksi.

Työttömiksi jääneiden mahdollisuudesta laadukkaaseen ja säännölliseen terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen pitää huolehtia.

11. Perusturva tukee – ja kannustaa työhön

Köyhyyden poistamiseen on pureuduttava työn kautta.

Eri etuuksien kannustinloukkuja on purettava ja sosiaaliturvaa selkiytettävä. Työttömiä tulisi kannustaa kokopäivätyön ohella myös osa-aikatyöhön. Ero työttömyyden ja osa-aikatyön välillä on paljon suurempi kuin osa-aikatyön ja kokopäivätyön välillä.

Työmarkkinatuen varassa oleville työttömille on annettava mahdollisuus ansaita pieniä lisätuloja ilman, että se vaikuttaa heidän etuuksiinsa. Haluamme kokeilla työmarkkinatukeen vaikuttamattoman etuoikeutetun ansiotulon käyttöön ottamista toimeentulotuen etuoikeutetun ansiotulon tavoin. Samoin tukien ja työtulojen yhteensovitus on uudistettava siten, että työnteko olisi kannattavampaa. Byrokratialoukkujen purkamisessa auttaisi myös etuuksien täysimääräisen nostamisen mahdollistava työttömän verokortti.

Työmarkkinatukea on parannettava purkamalla sen riippuvuus vanhempien tai puolison tuloista. Puhtaasti työttömyysperusteinen ja riittävä etuus estää luisumista toimeentulotukeen ja tuloloukkuun.

Taloustilanteen parannuttua, on mahdollista nostaa perusturvan tasoa. Samalla toimeentulotuki on palautettava sen alkuperäiseen rooliin eli tilapäiseksi kriisiavuksi.

12. Hyvinvointipalvelut on tuotettava tehokkaasti ja laadukkaasti

Julkisen sektorin tuottavuuden parantaminen vaatii toimintatapojen muutosta. Pelkästään rakenteeseen keskittyvät muutokset kuten kuntaliitokset tai yksityistäminen eivät ratkaise ongelmaa. Tarvitaan tätä huomattavasti laajempi ja syvemmälle ulottuva julkisen sektorin uudistus, jonka yhteydessä kolmannen sektorin toimintaedellytykset turvataan.

Hyvinvointipalveluiden parantamiselle on asetettava selkeät tavoitteet. Parhaat palvelukäytännöt on otettava kunnissa laajasti käyttöön. Tietojärjestelmiä on uudistettava hoitoketjun parantamiseksi. Erikoisosaamista vaativien vaikeiden sairauksien ja vammojen hoito on keskitettävä nimettyihin sairaaloihin.

Terveydenhuollon rahoitusta on uudistettava nykyisen monikanavarahoituksen ongelmien vähentämiseksi. Palvelujen varmistaminen on Keskustalle tarkoituksenmukaisuuskysymys. Tarvitsemme sekä julkisesti tuotettuja palveluja että yritysten ja kolmannen sektorin tuottamia palveluja. Tehokkuuden lisäämiseksi on erotettava palvelujen tilaaja sen tuottajasta.

Erityisesti sosiaalisesti heikommassa asemassa olevien terveellisiä elintapoja on tuettava terveyserojen kaventamiseksi. Tässä kouluterveydenhuollolla on suuri merkitys.

13. Kansalaisten omatoimisuutta on tuettava

Hyvinvointiyhteiskuntaa on kehitetty viimeisten vuosikymmenien aikana julkista sektoria laajentaen. Hyvinvointi lisääntyy myös oman tekemisen ja itsenäisen elämänhallinnan kautta.

Väestön ikärakenteenkin muutoksen vuoksi kansalaisia on kannustettava vahvempaan vastuuseen itsestään ja läheisistään. Kansalaisia on kannustettava kehittämään palveluja ja lisäämään vaihtoehtoja myös omin toimin. Entistä tärkeämpää on tuottaa palveluja joustavasti, asiakaslähtöisesti ja yksilölliset tarpeet huomioivasti.

Jo nyt omaishoitajat huolehtivat läheisistään keventäen muiden suomalaisten verotaakkaa. Tämän arvokkaan työn tukemiseksi ja kannustamiseksi Keskusta haluaa tehdä omaishoidosta paremman, inhimillisemmän ja toimivamman vaihtoehdon. Omaishoidon tuki siirretään Kelan maksettavaksi. Tavoitteena on omaishoidontuen verottomuus.

Lisäksi on perusteltua kannustaa kansalaisia vertaispalvelujen tuottamiseen. Esimerkiksi ikäihmiset voivat auttaa ja tukea toisiaan arjessa. Kyse on paitsi palvelun tuottamisesta myös yhteisöllisyyden, osallisuuden ja turvallisuuden vahvistamisesta.

14. Verotuloja on lisättävä maltillisesti ja oikeudenmukaisesti

Kasvu, työ ja toimeliaisuus lisäävät verotuloja. Verotulot on kerättävä maksukyvyyn mukaan. Keskusta vastustaa tasaveroa. Verotuksen oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi pääomien verotusta on kiristettävä. Osinkoja on verotettava progressiivisesti eli suurempia osinkoja verotetaan ankarammin.

Kotitalouksien energiaveroja ei tule kiristää tulevilla vaalikaudella. Jo tehtyjen korotusten vaikutuksia on seurattava.

Jotta voimme turvata riittävän verokertymän ja palveluiden sekä etuuksien rahoittamisen, meidän on vaikea välttää yleisen arvonlisäverokannan korottamista. Sitä onkin korotettava kahdella prosenttiyksiköllä muiden Pohjoismaiden tasolle. Ruoan ja lääkkeiden keveämmällä verotuksella on kuitenkin vahvistettava pienituloisten toimeentuloa. Kansalaisten terveyttä edistäviä veroja, kuten makeis- ja leivonnaisveroja, on nostettava.

Päästökaupasta aiheutuvia ansiottomia voittoja ryhdytään verottamaan. Runsaasti sähköä käyttävän teollisuuden kilpailukykyä kuitenkin parannetaan kehittämällä tuotannossa käytetyn sähkön veroleikkuria.

Alkoholin verotusta korotetaan varoen tuonnin merkittävää kasvua.

Yleistä veropohjaa on laajennettava ja veronkantoa tehostettava. Korke- ja kotitalousvähennys säilytetään, mutta niitä voidaan maltillisesti rajata. Kiinteistövero ei laajenneta koskemaan maa- ja metsätalousmaata.

15. Kunnille ja valtiolle asetettava tiukka menokuri

Keskusta on aina kannattanut tervettä säästäväisyyttä. Menojen kasvua on hillittävä. Kehysmenettely, jolla rajataan menojen kasvua, tulee ulottaa myös kuntiin.

Menoinventaarioon perustuen tehostetaan verovarojen käyttöä ja parannetaan eri toimintojen vaikuttavuutta. Verovaroja on kohdennettava uudelleen entistä tärkeämpiin ja vaikuttavampiin kohteisiin.

Valtion talouden tasapainotus on ajoitettava ja mitoitettava siten, että se tukee talouden kasvua ja uusien työpaikkojen syntymistä. Liian nopea ja kireä tasapainotus kääntyy helposti itseään vastaan.

Julkisen talouden menolisäyksiin on suhtauduttava erittäin pidättyväisesti. Tämän estämättä meidän on toteutettava sellaisia investointeja, jotka edesauttavat tulevaisuuden talouskasvua.

Suomea ei saa säästää hengiltä. Perhe- ja perusturvaetuuksia ei leikata, vaan päinvastoin niitä voidaan oikein kohdentaen jopa nostaa. ■

IV Omaishoitoon suuri uudistus: tuki Kelan hoitoon ja yhdenmukaiseksi

Entistä suurempi osa ikääntyvistä on hyväkuntoisia, aktiivisia ja halukkaita kehittämään ja käyttämään osaamistaan. Eläkkeelle siirtyminen, ikääntyminen ja vanhuus vaikuttavat askel askelelta ihmisen tarpeisiin ja toiveisiin. Kuusikymmentäviisivuotiailla on useita mahdollisuuksia: voi tehdä - työn rajoittamatta - omia asioitaan. Voi palata töihin tai antaa aikaa lähipiirilleen. Kotona asuminen on useimmalle itsestään selvää tässä vaiheessa pitkälle tulevaisuuteen.

Ihmisen ikääntyessä turvallisen arjen takaaminen tulee yhä tärkeämmäksi. Toimintakyvyn heikkeneminen lisää epävarmuutta ja epävarmuus tapaturmariskiä. Kotona asumisen tueksi tarvitaan apua joko omaisilta, läheisiltä tai kotipalveluista.

Terveydentilan ja toimintakyvyn heikentyessä vaihtoehdoksi tulevat palvelukotiin siirtyminen tai kotona asuminen niin pitkään kuin omaishoitoa on saatavilla tai kunnallinen palvelu on riittävää.

Vanhusväestön hoidossa on puutteita, eikä ketju kotoa palvelu- tai hoitokotiin aina suju kitkatta.

Keskustan malli lähtee siitä, että ikääntyvien ihmisten elämänhallintaa parannetaan julkisen ja yksityisen palvelutuotannon sekä omaishoidon ja omaisten osuuskuntien yhteistyön kautta.

Ikääntyvä väestö on palveluiden ja turvallisen elämän kannalta jo nyt eriarvoisessa asemassa postinumeron perusteella.

Keskittäminen suuriin yksiköihin ja kermankuorintamallien suunnittelu palveluihin pahentaisivat tilannetta edelleen. Keskusta rakentaa käytännön ratkai-

suja, joilla ikääntyvien ihmisten palvelut sekä hoiva ja hoito voidaan järjestää niin kaupungeissa kuin maaseudulla.

Ikäihmiset ovat kasvava voimavara

Ihminen on kaikissa elämän vaiheissa arvokas ja tärkeä osa yhteiskuntaa. Ikäihmisillä on paljon annettavaa sekä läheisilleen että harrastuksissa, järjestöissä ja niin halutessaan myös työelämässä. Yli sukupolvien tapahtuva yhteydenpito antaa merkitystä ja turvallisuutta kaikenikäisten elämään ja ehkäisee yksinäisyyttä.

Iän myötä terveydentila ja toimintakyky heikkenevät ja palvelujen tarve kasvaa. Ikäihmisillä tulee olla oikeus laadukkaaseen, ihmisarvoa kunnioittavaan ja yksilölliset tarpeet huomioivaan hoitoon ja hoivaan niin kotona kuin laitoksessakin.

Lisäpanostusta tarvitaan kuntouttavaan kotihoitoon, perhehoitoon ja erilaisiin yhdessä asumisen ratkaisuihin, kuten senioritaloihin ja osuuskuntapohjaiseen asumiseen. Näillä ratkaisuilla tuetaan ikäihmisten fyysistä ja henkistä hyvinvointia ja mahdollisuutta hyvään elämään.

Keskusta pitää tärkeänä, että

- ikäihmisten toimeentulon ja palvelujen kehittämisen lähtökohtana on oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo.
- eläkeläisten ostovoima turvataan kaikissa olosuhteissa. Siksi eläkkeiden ja muiden sosiaalietuuksien taso on tarkistettava säännöllisesti.
- peruspalvelut ovat koko maassa käyttäjälleen kohtuuhintaisia ja riittävän lähellä.
- ihmisten osallisuutta, omatoimisuutta sekä mahdollisuuksia vaikuttaa ja ratkaista oman elämänsä ongelmia tuetaan. Siksi tarvitaan neuvontaa, jolla ohjataan ikäihmisiä käyttämään heille kuuluvia palveluja ja etuuksia.
- sosiaaliturvaan liittyvää lainsäädäntöä yksinkertaistetaan ja eri tukimuotoja voidaan jatkossa käyttää nykyistä joustavammin.
- palvelujen kilpailuttamisessa otetaan huomioon palvelujen laatu nykyistä paremmin. Samalla on huomioitava toimivien yhteistyösuhteiden säilyminen. Kilpailuttaminen ei saa johtaa asiakkaiden kannalta kohtuuttomiin ratkaisuihin.

- kansalaisjärjestöjen ja vertaistoiminnan resursseja parannetaan. Tämä ei ole pelkästään rahakysymys, vaan kyse on kuntien ja valtion halusta tukea ja kannustaa ruohonjuuritasolta tulevaa uutta ajattelua ja toimintatapoja. Samalla asiakaslähtöisyys ja yhdessä tekeminen vahvistuvat myös palvelutuotannossa.
- takuueläkkeellä on voitu parantaa pienituloisten eläkeläisten asemaa.

Omaishoidon uudistaminen turvallisen ikääntymisen takaamiseksi

Keskusta sitoutuu seuraavien vaalien jälkeen käytävissä hallitusohjelmaneuvoitteluissa toimimaan omaishoidon järjestämiseksi niin, että omaishoito on inhimillinen, oikeudenmukainen ja kustannustehokas tapa taata ikäihmisille mahdollisuus asua ja elää kotona.

Omaishoito, intervallihoito, palveluasuminen sekä pysyvä hoitopaikka luovat turvallisen pohjan ja toisiaan täydentävän tavan ikäihmisten arvokkaalle elämälle.

Keskustan malli omaishoidon tukemiseen

1. Omaishoidontuki siirretään Kelan hoidettavaksi, jotta taataan kansalaisten yhdenvertaisuus tukea myönnettäessä. Asiakkaan palvelusuunnitelma laaditaan Kelan ja kunnan yhteistyönä.
2. Omaishoitajien jaksamista tuetaan nykyistä paremmin vapaapäiväjärjestelyillä ja omaishoitajien systemaattisella kuntoutuksella.
3. Omaishoitajat saavat vertaisryhmien ja lähiyhteisöjen tukea.
4. Omaishoitoon kehitetään malleja, joissa hoidettava voi asua ja saada tarvitsemansa hoidon kotona myös omaishoitajan loman aikana.
5. Omaishoitajalle taataan mahdollisuus viikottaiseen vapaapäivään.

6. Omaishoito on työtä, jota tuetaan Kelaan siirrettävällä omaishoidontuella. Keskustan tavoitteena on omaishoidontuen verottomuus saajalleen.
7. Omaisen hoitamista varten voi saada toimivapautta työstään.
8. Pitkäaikaisen omaishoitajan lomaoikeus turvataan hoidettavan intervallihoitopaikalla.
9. Osuuskuntapohjaisten palvelu- ja hoitopaikkojen rakentamiseen kannustetaan.
10. Järjestöjen ja kolmannen sektorin mahdollisuuksia tarjota omaishoitajille vertaistukea ja erilaisia aktiviteetteja tuetaan. ■

V Keskustan lähtökohtana on hyvät palvelut koko Suomessa

Sinipunainen sadan kunnan tavoite on silmänkääntötempu

Keskusta sitoutuu kaikissa julkisia palveluja ja julkista hallintoa koskevilla uudistuksissa toimimaan siten, ettei lähipalveluja eikä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia heikennetä.

Keskustan kuntamalli lähtee ihmisestä, palveluiden ja kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien turvaamisesta sekä kuntien elinvoiman säilyttämisestä.

Keskustan kuntamalli tähtää 2020-luvun kuntarakenteen luomiseen.

Se rakentuu Paras-uudistuksen pohjalle, sen luontevaksi jatkoksi. Valmistelun pohjalta kunnat tekevät omat ratkaisunsa vuoden 2016 kunnallisvaalien jälkeen, minkä jälkeen järjestelmä on otettavissa käyttöön. Näin uudistuksessa taataan paras lopputulos ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuus.

Keskusta sitoutuu parantamaan kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja turvaamaan lähipalvelut kaikissa julkisia palveluja ja julkista hallintoa koskevilla uudistuksissa. Lähipalveluiden kohtuullinen ajallinen saavutettavuus on varmistettava koko maassa. Keskusta antaa selkeän palvelusitoumuksen lähipalveluiden turvaamisesta.

Julkisten palvelujen saatavuutta parannetaan perustamalla yhteispalveluverkosto koko maahan niille alueille, joissa julkisia paikallispalveluja ei ole muuten saatavilla. Valtion viranomaispalvelut tarjotaan näissä toimipaikoissa.

Keskustan kuntamallin toinen kokonaisuus on kuntarakenne ja demokratia. Keskustalainen, kansalaisen tarpeista lähtevä kuntamalli rakentuu eurooppalaisen valtavirran mukaisesti sekä maakunnista että kunnista. Molempien korkein päättävä toimielin on suoralla kansanvaalilla valittu valtuusto.

Keskustan malli

- lähtee ihmisestä, palveluiden turvaamisesta, kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksien turvaamisesta ja alueiden elinvoiman säilyttämisestä.
- lähtee siitä, että kuntarakenteen uudistamista tärkeämpää on palvelujen tuotanto- ja järjestämistapojen uudistaminen.
- tunnustaa sen, että Suomessa on erilaisia alueita asukaspuhjan, ikärakenteen, väestötiheyden ja etäisyyksien osalta.
- lähtee siitä, että lähipalvelujen saavutettavuus ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet turvataan kaikilla alueilla. Alueet ovat elinvoimaisia ja hallintorakenteet selkeitä ja tuloksekkaasti toimivia.
- lähtee siitä, että julkisten palveluiden keskiössä on oltava kansalaisten arjen sujuvuus. Malli parantaa palveluiden saatavuutta, kun maakunnan sisällä palvelut voi hakea mistä tahansa kunnasta asuinpaikasta riippumatta.
- tekee monimutkaiset hallintojärjestelmät tarpeettomiksi ja yksinkertaistaa julkishallinnon jokaisen ymmärrettäväksi.
- yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen eri tasot. Näin luodaan toimivia kokonaisuuksia, kuten sujuvia hoitoketjuja. Hallinnontasojen välistä tehottomuutta vähennetään.
- parannetaan kuntasektorin kilpailukykyä työnantajana. Kunta-alan työntekijöiden sijaisuusjärjestelyt, uralla kehittymismahdollisuudet sekä erikoistuminen helpottuvat.
- selkeyttää kuntien johtamista merkittävästi ja vähentää byrokratiaa. Keskustan mallin toteutuessa nykyiset kuntayhtymät ja kuntien muut yhteistyöjärjestelmät ja

-sopimukset tulevat tarpeettomaksi, jolloin poistuu myös kuntademokratian ns. harmaa alue.

- on vaihtoehto joihinkin kymmeniin suuriin kuntiin perustuvalla, keskittävällä ajattelulla.

Lähipalvelulaki ja Keskustan palvelusitoumus

Laadukkaat ja asukkaiden saatavilla olevat palvelut turvataan koko maassa. Palvelujärjestelmän on oltava kattava ja taloudellinen. Järjestelyjä tehtäessä on huomioitava palvelujen laatu ja saatavuus, perusoikeuksien toteutuminen, kunnan asukkaiden vahvistuva itsehallinto ja osallistumismahdollisuudet, kielelliset oikeudet sekä väestöryhmittäinen ja alueellinen tasapuolisuus. Tämän tehtävän toteuttamiseen on turvattava kunnille mahdollisuudet kaikilla alueilla.

Kansalaisten tarvitsemat kuntien ja valtion tarjoamat lähipalvelut määritellään lainsäädännössä ja niiden saavutettavuudelle asetetaan ajalliset etäisyys-tavoitteet, joiden puitteissa palvelut on kansalaisille järjestettävä. Palveluille asetetaan selkeät laatutavoitteet, mutta niiden toteuttamiselle joustavat kriteerit. Tämä on Keskustan selkeä palvelusitoumus.

Valtion ja kuntien yhteispalvelupaikat perustetaan kaikkiin nykyisiin kuntiin, viime vuosina tehtyihin liitoskuntiin ja suuremmissa kunnissa niihin osiin, joissa ei ole olemassa valtion ja kuntien paikallispalveluja muuten toteutettuina. Yhteispalvelupaikoissa kansalainen saa tarvitsemansa palvelut joko paikan päällä, etäpalveluna videoneuvotteluyhteyden kautta tai sähköisenä asiakaspalveluna joko palveluneuvojan avustamana tai kansalaisen niin halutessa itsepalveluna.

Uusilla toimintatavoilla, mm. palvelusetelin laajemmalla käyttönotolla, kansalaisten sähköisellä asiointitilillä ja kehittämällä julkisen hallinnon palvelukeskus-toimintaa kyetään myös lisäämään julkisten palvelujen tarjontaa – myös iltaisin.

Etäpalvelumahdollisuuksia sekä tulkkausta kehitetään videoneuvotteluyhteyksien avulla.

Keskusta korostaa jokaisen omaa vastuuta hyvinvoinnistaan ja kannustaa kaikkia suomalaisia huolehtimaan terveydestään. Julkisen vallan vastuun ja kansalaisen oman vastuun rajan vetäminen vaatii uudelleen arviointia.

Kuntarakenne ja demokratia

Keskustalainen, kansalaisen tarpeista lähtevä kuntamalli rakentuu maakunnista, jotka jakaantuvat paikallisesti parhaaksi katsotulla tavalla kuntiin.

Maakuntien määrä noudattelisi suurin piirtein nykyistä maakuntajakoa ja kuntajako suurin piirtein nykyistä kuntajakoa.

Maakunnille siirtyy tehtäviä sekä alhaalta nykyiseltä kuntatasolta, että valtion keskus- ja aluehallinnosta. Maakunnat vastaavat raskaiden palveluiden järjestämisestä ja monista valtion aluehallinnon tehtävistä sekä alueen elinvoiman vahvistamisesta.

Keskustalaisen mallin toteutumisen myötä voidaan luopua kuntayhtymistä ja muista nykyisistä yhteistoimintarakenteista. Tämä turvaa kansalaisten vaikutusmahdollisuudet ja lisää merkittävästi hallinnon läpinäkyvyyttä.

Samalla selkiytetään johtamista ja organisaatorakenteita sekä parannetaan kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Se ei ole mahdollista perinteisten kuntaliitosten avulla, koska ne eivät poista tarvetta kuntayhtymien ja muiden yhteistoimintajärjestelyjen perustamisesta.

Asukasluvultaan suurissa ja pinta-alaltaan laajoissa kunnissa turvataan kansalaisten lähivaikuttaminen todellista päätösvaltaa käyttävillä ja kansan vaaleilla valitsemilla toimielimillä, joiden erityisenä tehtävänä on varmistaa lähipalvelujen toimivuus ja alueensa kehittyminen.

Nykyiset kuntaliitoksissa syntyneet suurkunnat nykyisillä tavoilla toimien eivät turvaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia. Tämä demokratiavaje on jo vaikuttanut kielteisesti useiden kuntaliitoshankkeiden valmistelussa, mm. Päijät-Hämeessä.

Kunnat

- Kuntien organisaatio koostuu suoralla kansanvaalilla valitusta valtuustosta ja muusta luottamushenkilöorganisaatiosta.
- Kunnat noudattelevat suunnilleen nykyisten kuntien rajoja.
- Kuntien ja maakuntien tehtävät sekä niiden keskinäiset päätöksenteon vaikuttamismallit määritellään erikseen lainvalmisteluvaiheessa.

Maakunnat

- Maakunnat hoitavat kustannuksiltaan ja velvoitteiltaan raskaimmat kuntasektorin tehtävät, nykyiset maakuntien tehtävät sekä pääosan kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteistoimintajärjestelmien nykyisin hoitamista tehtävistä. Niille myös voitaisiin siirtää tehtäviä valtion keskus- ja aluehallinnosta soveltuvien osien.

Mallissa perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido ja kuntien sosiaalipalvelut siirtyvät saman järjestäjän alle, joka mahdollistaa näiden toimintojen välisten raja-aitojen poistamisen.

- Maakunnan toiminnasta vastaa vaaleilla valittu valtuusto, sekä luottamushenkilöorganisaatio. Erityisen vaativa erikoissairaanhoido annetaan viiden suuralueen vastuulle.

Rahoitus

Maakuntien ja kuntien toimintakyky ja elinvoimaisuus on turvattava toimivalla rahoitusjärjestelmällä. Sen peruseriaatteita ovat:

- Suomessa on vain kaksi verotustasoa – valtio ja kunnat.
- Keskustan kuntamallissa on valtion lisäksi vain yksi verotustaso – verotusoikeus on kunnalla tai jos tehtävät on päätetty alueella siirtää maakunnalle, niin maakunnalla. Valtionosuudet tuloutetaan lähtökohtaisesti samalle organisaatiolle, jolla on verotusoikeus. Tämän tahon velvollisuudesta rahoittaa toinen taso, jolla ei ole näitä tulolähteitä, säädetään tarkemmin lailla. Tällainen malli toimii nyt Kainuussa.
- Valtionosuusjärjestelmää ja siihen sisällytettyä verotulojen tasausjärjestelmää tarvitaan jatkossakin tasaamaan alueellisia olosuhde-, palvelutarve- ja verotuloeroja.
- Uudessa järjestelmässä talouden kulku saadaan avatuksi nykymallia paremmin, jolloin kansalaiset tietäisivät paremmin toimintojen todellisen hintatason ja niitä voitaisiin vertailla muiden tuottamiin palveluihin.

Pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyö uudelle tasolle

Keskusta haluaa rakentaa pääkaupunkiseudusta uuden, Suomen oloihin sopivan metropolialueen. Tavoitteeseen päästään valtion, alueen kuntien, asukkaiden ja elinkeinoelämän yhteistyöllä.

Pääkaupunkiseutu on jo yhteinen työssäkäyntialue. Tulevaisuudessa sen täytyy olla myös yhteinen palvelualue. Esimerkki löytyy Tukholman alueelta.

Metropolialue tarvitsee omanlaisensa kuntamallin, jossa lähidemokratia ja palvelut turvataan. Päätöksenteko ja resurssit kootaan yhteen niissä asiakokonaisuuksissa, joilla on ylikunnallista merkitystä.

Järkevä maankäyttö, tarpeellinen työpaikka- ja asuntorakentaminen sekä hyvin toimivan joukkoliikenteen toteuttaminen on mahdollista vain vahvistamalla alueen kykyä päättää asioista yhteisesti ohjaavalla tavalla.

Keskusta haluaa pääkaupunkiseudulle ratkaisun, joka kunnioittaa nykyisten kuntien asukkaiden oikeuksia ja tarpeita. Näin myös kehyskunnat voivat sitoutua metropolialueen yhteistyöhön. ■

VI Ruoan tuottamisesta Suomelle tärkeää kasvuala

Ruoan, puhtaan veden, bioenergian ja kuitujen lisääntyvä tarve maailmassa avaa myös suomalaiselle maa- ja metsätaloudelle sekä koko maaseudulle aivan uuden näköalan. Meidän on varauduttava siihen, että koko Suomessa on tuotettava nykyistä enemmän ruokaa.

Suomalaisen kuluttajan odotukset kasvavat erityisesti ruoan turvallisuuden ja tuotantotavan suhteen. Maataloutemme vahvuudet perustuvat puhtaaseen maaperään, eläin- ja kasvitautien vähäisyyteen sekä nykyaikaiseen perheviljelmämalliin.

Keskustan mallissa maa- ja metsätalous on elinkeinona kannattavaa, resurssitehokasta yritystoimintaa, joka toimii vihreän talouden ytimessä.

Elintarviketuotannon sekä koko biotalouden merkitys ja rooli kasvavat merkittävästi. Keskustan tavoitteena on, että kannattava ja monipuolinen maaseutuyrittäjyys vahvistaa suomalaisen kansantalouden kasvua, edistää työllisyyttä ja luo pohjan Suomen pitkän aikavälin huoltovarmuudelle.

Keskusta nostaa kuluttajien valinnan, ruoan korkean laadun ja suomalaisen ruokakulttuurin kehittämisen keskiöön. Useampi maaseutuyritys on perustaltaan monitoiminnallinen. Tämä tarkoittaa pääosin perheen voimin hoidettuja, ihmisen kokoisten yritysten verkostoa, joka toimii maaseudun runkona. On tärkeää, että maatalousyriyten kestävää ja tavoitteellista kasvua kannustetaan. Maaseudulla on jatkossakin oltava tilaa kaikenkokoiselle yrittämiselle.

Aika vaatii nyt katsetta kauas eteenpäin. Jos elintarvikeketjuun ei saada reilumpia pelisääntöjä, voi suomalainen maatalousyrittäjä kuolla sukupuuttoon. Siihen meillä ei ole varaa eikä Keskusta hyväksy sitä. Elintarvikeketjussa syntyvä arvonnisa pitää jakautua oikeudenmukaisesti – tuottajan osuus on nyt liian pieni.

Elinkeino heikko kannattavuus vaatii uutta Reilun kaupan lakia, jolla suomalaisen ruoantuottajan kannattava yritystoiminta turvataan kaupan puristuksessa.

Maatalouden tuottaja- ja toimialaorganisaatioita tulee vahvistaa eurooppalaisen mallin mukaisesti. Näin myös maatalouden kannattavuus voi parantua.

Vain suomalainen viljelijä takaa lähiruoan kuluttajalle

Kauppoihin tulee saada nykyistä enemmän lähiruokaa. Pienet lähiruokatuottajat eivät saa nyt tuotteitaan riittävästi kuluttajien saataville. Kauppojen on tarjottava lähiruoalle enemmän tilaa valikoimassaan. Tämä vastaa myös kuluttajien kasvavaan kysyntään.

Kuluttajien luottamuksen säilyttämiseksi on välttämätöntä huolehtia tuotannon eettisesti kestävästä periaatteista alkaen tuotantoeläinten hyvästä kohtelusta.

Kansainvälisten epävarmuuksien lisääntyessä on huoltovarmuus turvattava, mikä edellyttää vähintään nykyisen tuotantomäärän säilymistä ja suomalaisten peltojen pitämistä tuotantokunnossa, jotta ruoantuotantoa voidaan tarpeen mukaan kasvattaa.

Hyvä työelämä kuuluu myös viljelijöille. Maataloudessa on pidettävä huolta tuottajien jaksamisesta ja monipuolisesta osaamisesta. Tilojen jatkajien toimintaedellytykset on turvattava Makeran riittävällä rahoituksella.

EU:n maatalouspolitiikkaa uudistetaan 2014 alkaen. Suomi on ollut uudistustyössä aktiivinen ja korostanut erityisesti perheviljelmäpohjaisen maatalouden mallin säilyttämistä Euroopassa.

Keskusta haluaa turvata osana Euroopan unionin yhteistä maatalouspolitiikkaa Suomen elintarviketaloudelle tasavertaiset toimintaedellytykset.

Päätöksenteossa on tuotu esiin maatalouden kilpailukyvyyn, luonnonolosuhteiden ja kannattavuuden alueellinen erilaisuus EU:n sisällä. Keskusta haluaa tehostaa ruoan ja uusiutuvan energian tuotantoa lisäämällä ravinteiden talteenottoa ja kierrätystä. Tässä keskeisenä apuna on uuden ympäristökijärjestelmän luominen nykyisen päättyessä.

Maataloustuotanto on monivaikutteista. Sitä säätelevän politiikan on huolehdittava luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja tuotannossa syntyvien jätteen määrän vähentämisestä, luonnon monimuotoisuuden varjelemisesta, ekosysteemien toimivuudesta ja tuotantoeläinten hyvinvoinnista.

Poliittisin päätöksin on luotava tilaa kestäväälle tuotannolle kuten luomulle, ravinteiden kierrätykselle, tuotteiden korkealle laadulle, valkuaisomavaraisuuden nostolle ja maaseudun elinvoimalle erityisesti harvaan asutulla seuduilla.

Vesistöjen ja Itämeren ravinnekuormitusta on jo alennettu. Sitä on edelleen johdonmukaisesti alennettava asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tässä työssä yhdistetään uusiutuva energiantuotanto ravinteiden kierrätykseen.

Metsästä on moneksi: työpaikoiksi, tuotteiksi, virkistykseen

Yksityismetsätalous on suomalaisen, kasvavan vihreän talouden runko. Lähes miljoona suomalaista omistaa omaa metsää. Keskusta haluaa varmistaa metsätilojen sukupolvenvaihdostenkin myötä suomalaisen metsätilarakenteen kehittymisen. Metsänomistajilla on oikeus toteuttaa metsiensä hoitoa ja käyttöä kestäväällä tavalla.

Suomen metsissä kasvaa puuta monenlaisen jalostuksen tarpeisiin. Tarvitsemme kuitupuuta sellun ja paperin tuotantoon. Tarvitsemme monilajista tukki-puuta lisääntyvään puurakentamiseen ja mekaanisen puunjalostuksen tarpeisiin. Keskustan mielestä Suomessa puurakentamista on voimakkaasti lisättävä erityisesti julkisessa rakentamisessa. Puukuidun käyttö tulee myös lisääntymään erityisen korkean jalostusasteen tuotteissa korvaamaan muun muassa muovia.

Metsien kasvu nousee yli 100 miljoonan kuutiometrin vuodessa tällä vuosikymmenellä. Tavoitteena tulee olla, että kasvusta hyödynnetään vähintään 80 miljoonaa kuutiometriä ja samalla huolehditaan metsäluonnon monimuotoisuuden säilymisestä.

Luonnon monimuotoisuus ja talouskäyttö tukemaan toisiaan

Monimuotoisuuden ylläpito on oleellinen osa hyvää metsänhoitoa ja maataloutta. Luonnon monimuotoisuus tuottaa myös suoraa hyötyä palvellessaan ekosysteemien toimivuutta. Se lisää myös luonnon itsensä palautuvuutta katastrofitilanteissa. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen on myös yksi talouden ekologisen kestävyden mittari.

Maatalouden aktiivinen harjoittaminen, esimerkiksi karjan laiduntaminen, lisää luonnon monimuotoisuutta. Samalla tavoin suojelualueiden ennallistamisella lisätään niiden arvoa. Tienpientareet ovat nykyään maan laajin ketoalue. Uhanalaiset luonnonarvot on suojeltava ja luonnon monimuotoisuutta on vaalittava suunnitelmallisesti.

Uhanalaisten lajien suojelussa on keskeistä paikallisen väestön huomioon ottaminen ja kaikkien osapuolten aito yhteistyö. Tästä esimerkkinä on saimaannorpan suojelu, kun keväällä 2010 löytyi laskennoissa peräti 57 saimaannorpan pesää ja 53 elävää kuuttia. Tavoitteena on saimaannorppakannan kasvu 450 yksilöön vuoteen 2020 mennessä. Tähän päästään parhaiten kalastuksen vapaaehtoisella rajoittamisella, saimaannorpan suojelustrategialla ja tehokkaalla tutkimustoiminnalla.

Luonnonsuojelun nykyisessä kehitysvaiheessa tarvitaan eniten Metso-ohjelman mukaista kanavaa, joka tarjoaa alueita luonnonsuojeluun vapaan yhteis-

työn ja täyden korvauksen periaatteella. Metso-ohjelman rahoitus on turvattava. Luonnonsuojelukin on monille yksi maankäytön muoto.

Suomella on runsaat vesivarat. Puhtaan veden arvo nousee ilmastonmuutoksen ja vesien saastumisen edetessä. Erityinen vastuu meillä on pohjavesien, sisävesiemme sekä Itämeren pohjoisosien veden laadun säilyttämisestä ja parantamisesta.

Kiireellisintä on Itämeren rantavyöhykkeen tilan parantaminen. Alkavalla vuosikymmenellä painopiste on asetettava hajakuormituksen fosfori- ja typikuorman vähentämiseen sekä taajamien jätevesien typen puhdistamisen tehostamiseen. Haja-asutuksen aiheuttaman kuormituksen suhteen on neuvonan avulla toteutettava kustannustehokkuutta. ■

VII Suomesta maailman paras maa perheille

– Palvelut ja etuudet tukemaan perheiden itsenäistä elämänhallintaa

Keskustan tavoitteena on lapsi- ja perheystävällinen Suomi. Perheille pitää taata enemmän vaikutusmahdollisuuksia oman elämänsä keskeisissä valinnoissa. Jokaisella on oltava mahdollisuus viettää enemmän aikaa perheensä kanssa. Heikommassa asemassa olevia perheitä on tuettava. Näin parannetaan perheiden edellytyksiä hallita omaa elämäänsä itsenäisesti.

Keskustan mielestä yhteiskuntaa on rakennettava lapsia ajatellen. Suurella osalla suomalaisista lapsista asiat ovat onneksi hyvin. Elämässään vaikeuksiin joutuneiden perheiden määrä on kuitenkin kasvussa. Lasten ja nuorten joukko uhkaa jakautua yhä jyrkemmin hyvinvoiviin ja pahoinvoiviin ryhmiin.

Perheitä on moneksi: on ydinperheitä, suurperheitä, yhden vanhemman perheitä, ero- ja vuoroviikkoperheitä sekä sateenkaariperheitä. Keskustan politiikka tähtää hyvään ja turvalliseen lapsuuteen kaikissa perhemuodoissa. Jokaiselle lapselle on taattava olosuhteet, jotka turvaavat hyvinvoinnin ja mahdollisuuden kasvaa ehyeksi aikuiseksi.

Lasten ja nuorten elinolosuhteiden parantaminen on yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta parasta politiikkaa. Hyvinvoivista lapsista ja nuorista tulee aikuisia, jotka työelämään siirtyessään voivat antaa panoksensa yhteiskunnan rakentamiseen. Näin hyvinvointiyhteiskunta voi tulevaisuudessa vahvistua.

Lapsi- ja perheministerin tehtävä

Päätösten lapsivaikutusten arviointi tulee ottaa vakiintuneeksi osaksi päätösten valmistelua niin kunnissa kuin valtiolla. Tavoitteena on, että seuraavaan

hallitukseen nimitetään lapsi- ja perheministeri kehittämään johdonmukaisesti perheitä ja lapsia koskevaa politiikkaa.

Ministeri huolehtii siitä, että lasten- ja perheiden koko palveluketju toimii tehokkaasti perheiden hyväksi ja että etuudet ja tuet kohdennetaan oikeudenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Keskusta haluaa vahvistaa lapsen etua ja perheiden hyvinvointia yhteiskuntamme päätöksenteossa. Lasten ja perheiden asiat istuvat nykyisin huonosti hallinnollisiin rajoihin.

Tarvitaan kokonaisvaltaista politiikkaa ja johtamista. Lapset ja perheet hyötyvät paremmasta yhteistyöstä sosiaali-, terveys-, koulu-, nuorisotyö- ja kulttuuripalveluiden kesken.

Palvelujen pitää tukea perheitä hyvissä ajoin ja ehkäisevästi. Käytännön yhteistyö kansalaisjärjestöjen kanssa perheiden erilaiset tarpeet huomioivien palvelujen järjestämisessä on tärkeää.

Yli miljoona yksinelävää

Perheiden lisäksi on tärkeää tunnistaa myös yksin elävien ihmisten arki. Yli miljoona eri-ikäistä suomalaista asuu yhden hengen taloudessa. Väestön ikääntyessä määrä tulee kasvamaan. Yksinelävien tilanne on huomioitava paremmin päätöksenteossa.

Yksinelävät ovat keskimäärin muita heikommassa taloudellisessa asemassa. Vähävaraisten yksinasuvien ja yhden vanhemman perheiden toimeentulo on turvattava.

Myös perheettömillä tulee olla mahdollisuus osallistua lasten hyvinvoinnin lisäämiseen osallistumalla muun muassa sijaisperhetoimintaan.

Lisää valinnanmahdollisuuksia perheille

Keskustalaisen perhepolitiikan lähtökohta on valinnanvapaus. Jokaisella yksilöllä ja perheellä on oikeus tehdä itse valintoja omista lähtökohdistaan. Yksi malli kaikille -ajattelu ei sovellu arjen asioiden ratkaisuun. Valinnanmahdollisuuksia on parannettava lastenhoitoon, työaikoihin ja asumiseen liittyvissä kysymyksissä.

Lastenhoidon järjestämisessä on oltava mahdollisuus todellisiin valintoihin. Vaihtoehtoja on. Yksi haluaa hoitaa lastaan kotona. Toinen haluaa palata töihin varhaisessa vaiheessa. Kolmas haluaa tehdä osa-aikatyötä. Keskusta haluaa tukea heistä jokaisen mahdollisuutta toteuttaa valintansa.

Vanhempainvapaata tulee pidentää tulevilla vaalikausilla asteittain. Isille on osoitettava suurempi osa vanhempainrahakaudesta. Vanhempien mahdollisuutta olla yhtä aikaa, yhdessä vanhempainvapaalla pitää parantaa.

Kotona tapahtuvaa hoivatyötä pitää arvostaa

Kotihoidon tuen on tarjottava aito mahdollisuus hoitaa omaa lastaan kotona. Yksinhuoltajien arkeen toisi helpotusta se, että hoitovapaata voisi käyttää myös lapsen lähisukulainen tai muu perheen läheinen

Perheillä on oltava mahdollisuus siihen, että lasta hoidetaan kotona tai kotia vastaavissa oloissa vähintään siihen saakka, että lapsi täyttää puolitoista vuotta. Siksi Keskustan mielestä alle puolitoistavuotiaitten lasten kotihoidon tukea tulee korottaa. Lisäksi on pidettävä huolta, että pienten lasten hoitoon on tarjolla riittävästi perhepäivä- ja ryhmäperhepäivähoitoa.

Keskusta esittää opintotukeen korotusta opiskeleville lapsiperheille. Lisäksi päivähoitossa on nykyistä paremmin otettava huomioon opiskelijaperheiden tarpeet.

Keskusta tunnistaa yhden vanhemman perheiden haasteet: taloudellinen tilanne on monella tiukka eikä työn ja perheen arjen yhteensovittaminen toimi sujuvasti. Keskusta haluaa parantaa perheiden arkea työn, sosiaaliturvan ja verotuksen keinoin. Lasten päivähoitoa on uudistettava siten, että perheen huoltajalla on nykyistä paremmat mahdollisuudet kokopäivätyön tekemiseen.

Vanhemmuuden tukemista tarvitaan erityisesti työpaikoilla

Perhe-elämän ja työn entistä parempi yhteensovittaminen on yksi alkaneen vuosikymmenen tärkeimmistä tehtävistä. Kun perheissä voidaan hyvin, myös työpaikoilla voidaan hyvin. Keskustan tavoitteena on perheiden elämännhallintaa sekä työllisyyttä, työhyvinvointia ja tuottavuutta lisäävä työelämän reformi.

Keskustan tavoite on uudistaa perhevapaat. Perhevapaiden kiireellisimmät uudistukset ovat nuorten naisten aseman parantaminen työmarkkinoilla, vanhemmuuden kustannusten tasaisempi jakaminen ja isien parempi mahdollisuus käyttää perhevapaita sekä mikroyritysten taloudellisen vastuun helpottaminen perhevapaajärjestelmässä.

Yhä useampi suomalainen käy osa-aika- tai vuorotyössä. Päivähoitossa on otettava nykyistä paremmin huomioon näiden perheiden tarpeet. Tässä yhteydessä on muistettava myös kouluikäisten lasten tilanne. Päivähoitoa tulee kehittää moniammatillisena palveluna, joka vastaa lapsen ja perheen tuen tarpeisiin mahdollisimman varhain. Päivähoitosta käsin voidaan tukea myös lapsen ja vanhemman keskinäistä vuorovaikutusta.

On kehitettävä työnantajien ja työntekijöiden kesken toimintamalleja, joissa pienten lasten vanhempien, etenkin yksinhuoltajien työaikoja on mahdollista sovittaa yhteen perhe-elämän tarpeiden kanssa. Jokaisella työpaikalla on oltava mahdollisuus lyhennettyyn työpäivään ja työviikkoon. Siirtyminen osa-

aikaiseen työhön ei ole todellinen vaihtoehto, ellei se ole myös taloudellisesti mahdollista perheille. Keskusta haluaa parantaa perheellisten osa-aikatyötä tekevien taloudellista asemaa.

Joustavuus kuuluu myös lasten päivähoidon

Päivähoidossa on kiinnitettävä huomiota lapsien ja hoitajien lukumäärän suhteeseen. Erityisesti pienten, alle kolmivuotiaiden päivähoidon kohdalla on otettava huomioon, että liian usein vaihtuvat ihmissuhteet ja suuret ryhmät ovat riski lapsen kehitykselle.

Kokoaikaiselle päivähoidolle on luotava vaihtoehtoja. Osa-aikaisesta päivähoitosta on tehtävä houkuttelevampi ratkaisu. Yhdessä kolmannen sektorin kanssa voidaan kehittää joustavia palveluja, jotka tarjoavat vanhemmille apua myös epäsäännölliseen ja väliaikaiseen lastenhoitotarpeeseen.

Perheillä on oltava mahdollisuudet valita itselleen sopiva asumismuoto ja -paikka. Kun perhe kasvaa, on usein hankittava isompi asunto. Asuntopolitiikan avulla on parannettava ihmisten mahdollisuuksia tehdä omia valintoja elämäntilanteen mukaan. Suomessa asumiskustannukset ovat merkittävä osa lapsiperheiden menoista. Asuntopolitiikalla tulee varmistaa riittävä tonttitarjonta, jotta asumiskustannukset eivät muodostu kohtuuttomiksi. Kaavoituksella on varmistettava se, että asuntotarjonta vastaa ihmisten asumistoiveita ja -tarpeita.

Yhteiskunta tukee vanhempia kasvatusvastuussa

Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsistaan. Vanhempia on kuitenkin tuettava ja rohkaistava kasvatustyössään vahvistaen heidän luottamustaan siihen, että he kykenevät ottamaan itsenäisesti vastuun lastensa kasvattamisesta.

Yhteiskunta antaa tukea tähän eri elämän vaiheissa. Neuvola, päivähoito ja koulu ovat vanhempien tukena ja apuna kasvatustyössä. Lisäksi lähiyhteisön rooli kasvatustyössä on keskeinen.

Neuvoloiden perhevalmennuksia on tarjottava tasapuolisesti ympäri Suomea.

Perhevalmennuksessa vertaistuki ja moniammatillinen apu ovat tukena vanhemmuuden kysymyksissä. Neuvolakäynnillä pitää huomioida tasapuolisesti molemmat vanhemmat.

Kyse on kasvatuskumppanuudesta

Varhaiskasvatuksessa kodin ja hoitopaikan välillä on kyse kasvatuskumppanuudesta. Sama kumppanuus on luotava myös kodin ja koulun välille. Koulu on lasten ja nuorten kasvu- ja työympäristö, jossa he viettävät suuren osan

ajastaan. Tiedon omaksumisessa suomalaiset lapset pärjäävät erinomaisesti. Samaan aikaan kouluhyvinvoinnissa on puutteita. Keskustan tavoitteena on yhteisöllisemmän koulun rakentaminen.

Kouluympäristön tulee olla kaikin tavoin turvallinen sekä opiskeluilmapiirittään kannustava ja myönteinen. Peruskoulun luokkakokoja on pienennettävä. Kouluterveydenhuoltoa ja oppilaanohjausta sekä koulujen sosiaalityötä on kehitettävä. Kyläkouluja on kehitettävä siten, että ne säilyvät myös haja-asutusalueiden henkisen elämän kehittäjinä ja ylläpitäjinä.

Keskustan mielestä koulukiusaamiseen on otettava nollatoleranssi. Koulukiusaamiseen puuttumiseen ja sen ennaltaehkäisyyn päivähoitoa myöten tulee saada koko maan kattava yhtenäinen ohjeistus. Vanhempien roolia koulukiusaamisen vastustamisessa on vahvistettava.

Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikassa on tärkeää ehkäistä maahanmuuttajaperheiden ja lasten syrjäytymistä suomalaisesta yhteiskunnasta. Lasten ja nuorten on saatava kotoa tukea koulunkäyntiinsä esikoulusta alkaen. Koulu on keskeisessä roolissa maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumisessa. Jos nuori ei saa koulutusta, hän syrjäytyy helposti. Kotoutuminen tapahtuu myös harrastusten kautta. Kotoutumista tukisi, jos koulurakennukset avattaisiin iltaisin ja viikonloppuisin paikoiksi, joissa voidaan oppia ja harrastaa yhdessä.

Kunnallinen kotiapu takaisin

Kunnallinen lapsiperheiden kotipalvelu ajettiin alas 1990-luvun laman aikana. Kun jaksamista edistävään ennaltaehkäisevään työhön perheissä ei ole panostettu, se on näkynyt kasvaneena pahoinvointina ja sitä kautta huostaanottoina.

Lapsiperheiden ja vanhempien tukeminen varhaisessa vaiheessa on maksaa itsensä takaisin vähentyneenä pahoinvointina ja syrjäytymisenä. Kunnallista lapsiperheiden kotiapua on lisättävä. Kuntien valtionosuuksia kohdennetaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Jokainen lapsi tarvitsee suojaa ja hoivaa. Suomessa kodin ulkopuolelle sijoitettujen ja lastensuojelun avohuollossa olevien lasten määrä on kasvanut jo useita vuosia. Sijaishuollossa olevien lasten määrän pienentäminen edellyttää, että kunnissa sijoitetaan riittävästi resursseja lastensuojelun avohoitoon. Sosiaalitakuun toteutumista lastensuojelussa on tarvittaessa korostettava sanktioin.

Lastensuojelulapsia laitoksista koteihin

– parempi vaihtoehto kaikille

Keskusta haluaa lisätä perheiden ja yksin elävien mahdollisuutta ottaa vastaan lastensuojelussa olevia lapsia. Perhesijoitusten lisääminen ja lastensuojelun lai-

tosmaisuuuden vähentäminen on Keskustalle keskeinen tavoite. Perhesijoitukset ovat lapselle pääsääntöisesti parempi ja yhteiskunnalle edullisempi vaihtoehto.

Lastensuojelun kohonneen tarpeen taustalla on monia tekijöitä ja niiden yhteisvaikutusta. Alkoholista ja muista päihteistä aiheutuu perheille vakavia ongelmia. Alkoholipolitiikkaa on tehtävä lasten ja perheiden hyvinvointia tukien. Tämän vuoksi alkoholin mielikuvamainonta on kiellettävä, alkoholin verotusta kiristettävä ja alkoholin saatavuutta tiukennettava. Keskustan mielestä viini ja viina eivät kuulu maitokauppaan, vaan Alkon monopoli tässä on säilytettävä.

Koko kylä lasten puolesta

Järjestöt ja seurakunnat voivat tukea vanhempia kasvatustyössä sekä järjestää harrastustoimintaa. Kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyö on tärkeää, jotta jokaisella suomalaisella lapsella ja vanhemmalla on mahdollisuus hyvään arkeen. Pienten lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa on kehitettävä.

Perheiden elämänhallinnan vahvistamiseksi on pidettävä huolta riittävästä perusturvasta. Emme saa toistaa 1990-luvun laman jälkihoidon virheitä, jolloin leikattiin erityisesti lapsiperheitä. Köyhyysongelmat ovat yleisiä yksinhuoltaja-, opiskelija- sekä monilapsissa perheissä. Keskustan tavoitteena on parantaa erityisesti näiden vaikeimmassa tilanteessa olevien perheiden taloudellista asemaa.

Riitaiset erotilanteet aiheuttavat turhaa kärsimystä monien eroperheiden lapsille ja nuorille. Huoltajuuskiistojen kärjistyminen ei ole kenenkään etu. Lainsäädännössä on tarkemmin otettava huomioon perheiden tarpeet yhteis- huoltajuustilanteissa.

Parisuhteita tukevia palveluita tulee lisätä ja koota perheiden erotilanteen palvelut paremmaksi kokonaisuudeksi niin, että ne tukevat lapsen edun toteutumista. Parisuhdeneuvonnassa olisi lisättävä seurakuntien ja kolmannen sektorin järjestöjen vastuuta siten, että kunnan tarjoama tuki täydentää tätä palvelua. ■

VIII Sivistys ihmisyyden edistäjänä, hyvinvoinnin turvaajana ja yhteiskunnan rakentajana

Keskusta on sivistysliike, jonka tavoitteena on auttaa jokaista ihmistä kehittämään itseään ja rakentamaan yhteiskuntaa. Koulutus, tie-
de, kulttuuri ja liikunta muodostavat sivistyksen kehän, joka tukee tiedollista ja taidollista oppimista, tarjoaa elämänsisältöä, kehittää aktiivista kansalaisuutta ja antaa välineitä oman ja kansakunnan hyvinvoinnin kehittämiseen.

Kaikille suomalaisille on tarjottava tasapuoliset mahdollisuudet oppimiseen, harrastamiseen ja itsensä kehittämiseen. Suomen on pidettävä jokainen lapsi, nuori, aikuinen ja vanhus mukana yhteiskunnan kelkassa. Ketään ei jätetä, ei heikkoja eikä vahvoja.

Elämänmittaiseen osaamiseen

Koulutuksella on opetus- ja sivistystehtävä. Koulutus tukee ihmisen itsekasvatusta, jolloin jokainen voi kehittää yksilöllistä identiteettiään ja ainutlaatuisia lahjojaan. Sivistystä on itsenäinen, luova, innovatiivinen ja mahdollisuuksia korostava suhde opittuun. Siihen kuuluu myös kyky rakentavaan vuorovaikutukseen lähiyhteisöissä ja yhteistyöhön kansalaisena demokraattisessa yhteiskunnassa.

Osaamisen vahvistaminen on paras sijoitus ihmisen omaan tulevaisuuteen ja Suomen menestymiseen. Korkeatasoinen tieteellinen tutkimus vahvistaa tu-

levaisuuden osaamisperustaa. Koulutuksen on vastattava ihmisen, yhteiskunnan ja työelämän tarpeita. Koulutuksen tulee kattaa kaikki elämänvaiheet.

Keskustalle on tärkeää, että Suomessa tarjotaan kaikille korkealaatuiset opetuspalvelut. Koulutuksen tulee olla maksutonta kaikilla koulutusasteilla suomalaisille ja muille Euroopan talousalueelta tuleville opiskelijoille. Vuonna 2010 aloitettu ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksukokeilu pitää arvioida yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Tulevaisuuden osaamistarpeita ei pystytä täydellisesti tunnistamaan, eikä kaikkea uutta osaamista kyetä määrittelemään. Tämä vaatii yksilöltä kykyä itsenäiseen ajatteluun, kriittisyyteen ja luovuuteen. Keskustan mielestä koulutuksen osuvuutta parannetaan seuraamalla ja ennakoimalla yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia osaamistarpeita.

Työelämän muuttuvat vaatimukset edellyttävät jatkuvaa oppimista. Monipuolinen itsensä kehittäminen ja sivistäminen vahvistavat ihmisen hyvinvointia ja työmotivaatiota. Tämä palvelee myös työurien pidentämistä. Ammattiin johtavan koulutuksen ja aikuiskoulutuksen tulee ottaa huomioon aiemmin hankittu osaaminen. Arjessa ja työpaikoilla tapahtuvaa oppimista on tuettava uusilla välineillä.

Seuraava hallitus laatii vuoteen 2030 asti ulottuvan opetusalan tulevaisuus-katsauksen.

Turvallinen ja tasa-arvoinen koulu

Esi- ja perusopetuksen tulee antaa lapsille ja nuorille monipuolinen sivistys, yleiset kansalaistaidot ja vahva elämäntaito. Ne muodostavat pohjan kaikelle myöhemmälle oppimiselle. Perusopetusta vahvistetaan erityisesti taito- ja taideaineissa.

Koko maan kattava, laadukas ja oppijoiden erilaisuuden huomioiva perusopetus varmistaa mahdollisuuksien tasa-arvon ja suomalaisen yhteiskunnan kehityksen. Ikäluokkien pienentymisestä vapautuvia voimavaroja suunnataan ryhmäkokojen pienentämiseen ja perusopetuksen kehittämiseen.

Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointiin kiinnitetään huomiota opintojen ohjauksella sekä riittävässä kouluterveydenhuollon palveluilla kaikilla kouluasteilla. Opetushenkilöstön hyvinvoinnista ja turvallisuudesta on huolehdittava. Kouluviihtyvyyden ja -hyvinvoinnin edistämiseksi jokaisen koulun on laadittava asiaa koskeva suunnitelma. Oppilaiden ja opiskelijoiden vertaistukitoimintaa vahvistetaan perusopetuksessa ja toisella asteella.

Oppilaan päivä rakentuu opetuksen lisäksi luovuutta edistävästä omaehtoisesta harrastustoiminnasta. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnalla tulee parantaa lasten harrastusmahdollisuuksia ja vähentää yksinäisiä aamu- ja iltapäiviä.

Kolmannelle sektorille ja vanhemmille tulee antaa mahdollisuus käyttää tähän toimintaan koulutiloja ja -välineitä.

Lasten ja nuorten kasvatustuu kuuluu ensisijaisesti vanhemmille. Kodit ja koulut tukevat toisiaan lasten kasvatuksessa ja oppimisessa. Lasten ja nuorten terveen itsetunnon kehittyminen esi- ja perusopetuksen aikana on ensisijaisen tärkeää.

Keskustalle jokainen aktiivielämästä sivuun jäänyt nuori on liikaa. Syrjäytymistä ehkäistään vahvalla varhaiskasvatuksella, perusopetuksella ja ongelmien varhaisella havaitsemisella. Tarvitaan räätälöityjä tukitoimia, koska nuorten elämäntilanteet poikkeavat toisistaan. Eri hallinnonalojen, viranomaisten ja oppilaitosten välisen yhteistyön tehostaminen on välttämätöntä. Salassapitosäännökset eivät saa estää lapsen ja nuoren oireiluun puuttumista. Lapsen ja nuoren etu on aina asetettava ensisijaiseksi.

Keskustan mielestä jokaisen peruskoulun päättävän nuoren on voitava jatkaa koulutustaan. Valtio ja kunnat vastaavat yhdessä siitä, että jokaisella nuorella on peruskoulun jälkeen oikeus ja mahdollisuus koulutuspaikkaan lukiossa, ammattikoulussa tai muussa koulutuksessa. Tavoitteena on koulutustakuu eli vähintään toisen asteen ammatillinen koulutus kaikille. Niille nuorille, joilla on vaikeuksia, tulee tarjota vaihtoehtoja ja tukitoimia, jotka mahdollistavat jatkokoulutuksen ja ammattitaidon hankkimisen.

Keskustan mielestä varhaiskasvatus on siirrettävä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Hallinnollinen yhteistyö muiden perheasioihin liittyvien sektoreiden kanssa pitää varmistaa. Varhaiskasvatustlain kokonaisuudistus on tehtävä tulevalla hallituskaudella.

Laatu ja rahoitus turvaavat tasa-arvoisen koulutuksen

Keskustan mielestä opetuksessa on paneuduttava entistä enemmän laatuun. Ryhmäkokojen pienentäminen, lähiopetuksen määrän lisääminen sekä tuki- ja erityisopetuksen kehittäminen ovat ehto oppimisen laadun edistämiseksi kaikilla koulutusasteilla.

Opetuksen laatu ja sen kehittäminen tulee huomioida rahoitusjärjestelmässä niin toisella asteella kuin korkeakouluissakin. Valtionosuusrahoitus tulee säilyttää ylläpitäjälähtöisenä lukio- ja ammattikoulutuksessa. Valtionosuusjärjestelmän mukainen rahoitusosuus on myös käytettävä koulutukseen. Rahoitusjärjestelmän pitää muutenkin tukea koulutuspoliittisia linjauksia.

Keskustan tavoitteena on, että valtio vastaa ammattikorkeakoulujen rahoituksesta. Kunnilla ja alueen toimijoilla on vahva rooli ammattikorkeakoulujen ylläpitäjinä. Koulutuksen yhteys työ- ja elinkeinoelämään on säilytettävä tiiviinä.

Opettajien pedagogisten taitojen hallinnan on oltava ajan tasalla ja laadukasta. Korkeakoulussa opettaville pedagogiset opinnot tulevat pakollisiksi. Kaikilla varhaiskasvatuksessa toimivilla henkilöillä tulisi olla pedagogista osaamista. Ammatillisten opettajakorkeakoulujen ja yliopistojen opettajankoulutuslaitosten aloituspaikkoja on lisättävä, jotta kelpoisia opettajia on riittävästi. Opetuksen laatu varmistetaan opetushenkilöstön täydennys- ja jatkokoulutuksella. OSAAVA-kehittämishjelmaa tulee jatkaa valtion erillisrahoituksella.

Kaikkien koulutusasteiden opetushallinnossa tulee lisätä sähköisten järjestelmien ja sähköisen asioinnin käyttöä. Keskenään yhteensopivat tietojärjestelmät lisäävät kustannustehokkuutta.

Koulutuksen alueellinen tarjonta on säilytettävä

Keskusta korostaa, että perusopetus on lähipalvelu. Jokaisella lapsella on oikeus saada laadukasta perusopetusta kotipaikkakunnallaan.

Lukiokoulutuksen saatavuus on turvattava koko maassa. Samalla on jatkettava lukiokoulutuksen sisällöllistä ja rakenteellista kehittämistä. Lukiokoulutus uudistetaan palvelemaan paremmin yleissivistäviä ja jatkokoulutustarpeita.

Keskusta katsoo, että ammatillisen koulutuksen koulutusverkko tulee säilyttää alueellisesti kattavana.

Lukio- ja ammattikoulutuksen erilaiset tehtävät ja vahvuudet on säilytettävä. Keskustan mielestä yhteistyötä on kuitenkin kehitettävä sekä koulutuksen käytännön järjestämisessä että hallinnossa alueiden erilaiset tarpeet huomioiden. Erityisesti heikomman väestökehityksen alueilla lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiä kannustetaan tiiviiseen hallinnolliseen yhteistyöhön sekä opettajien, tilojen ja laitteiden yhteiskäyttöön. Verkostomaista yhteistyötä tulisi edistää myös kaikkien koulutusasteiden kesken.

Keskusta pitää välttämättömänä, että korkeakouluverkko säilyy alueellisesti kattavana. Jokaisessa maakunnassa tulee olla korkeakoulu tai korkeakouluja, jotka muodostavat alueellisesti selkeän kokonaisuuden. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja on kehitettävä kummankin sektorin omien vahvuuksien pohjalta mutta niiden yhteistyötä vahvistaen. Alueelliselta pohjalta on voitava muodostaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen liittoutumia.

Korkeakouluja tulee kannustaa perustamaan uutta luovia kampuksia, joissa uusia innovaatioita edistettäisiin tutkimuksen, luovan taiteen ja teknologian asiantuntijoiden kesken. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden osamisorganisaatioiden yhteistyölle on luotava lainsäädäntöperusta, joka mahdollistaa tarvittaessa yhteisen päätöksenteon. Korkeakoulujen rahoitusmalleilla tulee luoda mahdollisuuksia ja kannustaa tuloksellisuuteen ja yhteistyöhön.

Keskusta korostaa, että koko maan kattava vapaan sivistystyön oppilaitosverkko on turvattava. Kullekin vapaan sivistystyön toimintamuodolle varmistetaan taloudelliset edellytykset. Koulutus vapaan sivistystyön piirissä tulee saattaa tasavertaiseen asemaan muiden vaihtoehtojen kanssa.

Kansainvälinen ja monikulttuurinen Suomi

Maahanmuuttajaperheitä on tuettava monipuolisesti ja opastettava suomalaiseen kulttuuriin. Tavoitteena on lisätä kotoutumista ja nostaa koulutustasoa. Maahanmuuttajien koulutuksellista tasa-arvoa edistetään kohdennetulla opintojen ohjauksella ja riittävällä kielikoulutuksella. Kuntien, vapaan sivistystyön ja kolmannen sektorin roolit kielikoulutuksessa vaativat selkeyttämistä. Kielikoulutuksen kustannuksista huolehditaan valtionrahoituksella.

Keskustan mielestä maahanmuuttajien osaamista ja koulutusta on hyödynnettävä nykyistä paremmin esimerkiksi kieltenopetuksen laajentamisessa. Tämä vaatii konkreettista osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Koulutuksen järjestäjien ja työelämän yhteistyöllä parannetaan maahanmuuttajien harjoittelupaikkojen saantia.

Suomalaisesta perusopetuksesta ja opettajankoulutuksesta pitää tehdä vientituote. Koulutusviennissä tulee tehdä yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, Finpron, alan yrittäjien ja koulutuksen järjestäjien kesken.

Keskusta kannattaa kielenopetuksen monipuolistamista perusopetuksessa. Itärajalla venäjän kielen tarve on merkittävä ja koko ajan kasvava. Keskusta kannattaa Itä-Suomen kuntien ehdotusta valita perusopetuksessa venäjän kieli B-kielenä. Lukio- ja ammattikoulutuksessa sekä korkea-asteella kielivalikoima tulee säilyttää laajana ja sitoa tavoitteet muihin opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Korkeakouluopintoihin tulee sisältyä kansainvälinen opintojakso. Lukio- ja ammattikoulutuksessa nuorille on tarjottava mahdollisuus tehdä opintoja tai työssäoppimisjaksoja ulkomailla. Myös opetushenkilöstön kielitaitoa on kohennettava. Opetushenkilöstöllä täytyy olla mahdollisuus kansainvälisiin työvaihtoihin ja muihin kansainvälisiin työtehtäviin.

Nopeammin ja paremmin työelämään

Keskustan mielestä ammattiin johtavan koulutuksen tärkein tavoite on työllistyminen. Lähtökohtana tulee olla se, että jokainen opiskelija voi työllistyä ja hankkia toimeentulonsa työelämässä. Koulutuksen täytyy myös nykyistä paremmin vastata työelämän tarpeita. Osuva koulutuksen ennakointi lisää opiskelijoiden työllistymistä.

Opiskelijavalintoja ja opiskelijaksi ottamisen perusteita tulee edelleen kehittää sekä toisella että korkea-asteella. Pääsykokeiden ja muiden valintatapojen on tuettava nopeaa siirtymistä koulutusasteelta seuraavalle.

Laajemman kesäaikaisen opiskelun mahdollistaminen, opintojen ohjaus, sujuva opintohallinto ja opintojen mahdollisimman joustava järjestäminen ovat keskeisiä keinoja nopeuttaa valmistumista ja siirtymistä työelämään.

Kaikilla koulutusasteilla tarvitaan lisää tietoisuutta työelämän vaatimuksista ja yrittäjämäisestä toiminnasta. Yrittäjyyskasvatusta on sisällytettävä kaikkeen koulutukseen. Keskusta pitää tärkeänä riittäviä ja hyviä työssäoppimis- ja harjoittelumahdollisuuksia. Johtamis- ja työelämätaitojen opintojakso pitää lisätä korkeakoulujen tutkintovaatimuksiin.

Oppisopimus- ja näyttötutkintotyyppisen koulutuksen käyttöä aikuiskoulutuksessa on lisättävä. Oppisopimuskoulutusta tulee hyödyntää myös niiden perusopetuksen päättävien nuorten kohdalla, joille perinteinen ammatikoulutus ei sovellu.

Keskusta mielestä opiskelijoiden sosiaaliturvaa on parannettava. Tavoitteena on palauttaa opintorahaan huoltajakorotus, jonka jälkeen opintotuki on sidottava indeksiin. Näin taataan opiskelijoiden ostovoiman reaaliarvon säilyminen ja tuetaan perheen perustamista jo opiskeluaikana.

Opiskeluaikainen työssäkäynti tulee olla edelleen mahdollista. Keskusta korostaa, että täysipäiväisen opiskelun pitää kuitenkin olla mahdollista opintotuen varassa. Työssäkäynti nähdään työllistymistä tukevana. Erityisesti opintojen loppuvaiheessa opiskelijoiden työskentely oman alan töissä ja osa-aikainen opiskelu on pystyttävä yhdistämään. Tällä nopeutetaan opintoaikoja ja tuetaan elinikäistä oppimista.

Tutkimuksella perusta tulevaisuudelle

Tiedepolitiikalla ja tutkimuksella rakennetaan Suomea, jonka menestys perustuu korkean tason osaamiseen. Keskustan mielestä tutkimusta, koulutusta ja innovaatiotoimintaa tulee kehittää tasapainoisesti. Perustutkimusta ei tule laiminlyödä, vaan sitä on vahvistettava. Perustutkimus luo perustan korkean tason koulutukselle ja innovaatiotoiminnalle. Keskusta pitää tärkeänä, että myös humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen asema turvataan.

Tieteen rahoitus on varmistettava. Kansallisen tutkimusrahoituksen, yliopistojen perustutkimuksen ja ammattikorkeakoulujen soveltavan tutkimuksen rahoituksen tasoa on nostettava. Tavoitteena tulee pitää rahoitusta, joka mahdollistaa tutkimuksemme ja tieteellisen koulutuksemme kansainvälisen tason.

Suomessa tulee olla useita kansainvälisiä tutkimuksen huippuyksiköitä ja osaamiskeskittyviä. Keskusta katsoo, että yliopistojen, ammattikorkeakoulujen

ja tutkimuslaitosten kansallista verkostoa tulee kehittää siten, että se luo edellytykset kansainväliselle huippuosaamiselle, mutta on myös alueellisesti tasapainoinen. Alueellisista kehittämis- ja innovaatiopalveluista on huolehdittava.

Tutkimushenkilöstön työoloja tulee kehittää. Tutkijanurasta pitää tehdä lahjakkaille nuorille houkutteleva vaihtoehto.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen kansalaisuus on merkittävä osa sivistystä. Keskustan mielestä on tärkeää kannustaa lapsia ja nuoria omatoimiseen tekemiseen. Heille pitää antaa enemmän vaikutusmahdollisuuksia jo kouluaikana, jolloin he oppivat itse vaikuttamaan elinympäristöönsä. Oppilaskuntien asema on kirjattava selkeästi perusopetuslakiin. On tärkeää, että nuoret omaksuvat aktiivisen kansalaisuuden ja riittävät yhteiskunnalliset tiedot. Kouluilla on tässä tärkeä rooli.

Kerho- ja harrastustoiminta on lapselle ensimmäisiä osallistumisen ja vaikuttamisen väyliä. Jokaista lasta ja nuorta on tuettava harrastamiseen. Lapsen ja nuoren osallistumisen kokemukset vapaa-ajan harrastustoiminnassa tuovat iloa, lisäävät osallisuutta ja estävät syrjäytymistä.

Lasten ja nuorten osallistumisen vahvistamiseksi tarvitaan asenne- ja arvokasvatusta sekä aikuisille että lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten näkökulma pitää huomioida kaikessa päätöksenteossa. Nuorten yhteiskunnallista osallistumista edistetään ulottamalla kunnallisvaalien äänioikeus koskemaan 16-vuotiaita.

Kansan liikettä ja kehollista sivistystä

Liikunta kuuluu jokaiseen elämänvaiheeseen. Se on vastuunottamista omasta hyvinvoinnista. Liikunta ja urheilu tuottavat iloa ja esikuvia kaikenikäisille. Suomen tulee olla liikkumaan kannustava yhteiskunta, jossa liikunta on mahdollista jokaiselle kansalaiselle iästä, sukupuolesta, varallisuudesta tai asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Liikunnan pitää tulevaisuudessakin pohjautua kansalaistoimintaan, jota liike-elämän ja viihdeteollisuuden ehdot eivät sanele.

Kilpa- ja huippu-urheilijan uran eri vaiheita vahvistetaan. Keskusta pitää tärkeänä, että urheiluvalmennus ja opiskelu voidaan yhdistää nykyistä paremmin jo alakoulusta alkaen. Tässä perusopetuksen joustavuus, kokonaisvaltainen kansalaistoiminta ja osaamisen kehittäminen ovat avainasemassa.

Liikkumattomuuden haaste on otettava vakavasti. Keskusta haluaa kiinnittää erityistä huomiota lasten, perheiden ja nuorten aikuisten mahdollisuuksiin olla mukana liikuntatoiminnassa. Korkeat hinnat eivät saa muodostaa estettä lasten ja nuorten liikuntaharrastuksille. Koulujen rooli lasten liikuttajana kasvaa

tulevaisuudessa erityisesti vähän liikkuvien lasten kohdalla. Korkeakoulujen asema nuorten aikuisten liikuttajana vahvistetaan laissa. Kaikille yhteistä koulupäivään sisältyvää monipuolista liikuntaa tulee lisätä.

Kehollisen sivistyksen käsite pitää sisällään ymmärryksen fyysisen aktiivisuuden merkityksestä elämänikäisen terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamisessa sekä taidot ja motivaation toteuttaa liikunnallista elämäntapaa. Liikunnallinen lukutaito opitaan lapsuudessa, terveyden fyysiset edellytykset rakennetaan nuoruudessa ja aikuisena kehollinen itsensä toteuttaminen lisää onnellisuutta, jaksamista ja laaja-alaista hyvinvointia. Keskustalle on tärkeää vahvistaa ihmisten liikunnallista elämäntapaa kaikilla tasoilla.

Keskusta haluaa varmistaa, että liikuntaa tuetaan paikallistasolla ja urheiluseurat otetaan entistä enemmän mukaan kuntien palveluprosesseihin liikuntatoiminnan tuottajina. Paikallistason liikunnan olosuhteet tulee pitää kunnossa, ja niitä tulee kehittää tulevaisuudessakin.

Suomi voi olla suunnannäyttäjänä globaalissa liikuntapolitiikassa, jossa kohdataan liikkumattomuuden haasteet yli kansakuntien rajojen. Keskusta tunnistaa suomalaisen elämänkaaren kattavan liikuntamallin mahdollisuudet viennituoitteena. Keskusta edistää mallin aktiivista kehittämistä ja sen hyödyntämistä kansainvälisessä viestinnässä.

Kulttuuria kaikille – tilaa luovuudelle

Keskustan mielestä luovaan hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluu taiteen ja kulttuurin edistäminen ja niiden edellytysten vahvistaminen. Taiteen tukeminen on ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Luovuuden vaaliminen ja siihen kannustaminen on perusta yhteisön kehittämiselle sen kaikilla osa-alueilla.

Keskusta korostaa kulttuuripolitiikassa taiteen omaehtoista kehitystä sen itseisarvon vuoksi. Taide ja kulttuuri ovat oleellinen osa kasvatusta, jossa yhä tärkeämmässä roolissa ovat viestintä- ja vuorovaikutustaidot, esiintymistaidot ja luova osaaminen. Niin lapset, nuoret, aikuiset kuin työelämästä eläkkeelle siirtyneetkin hyötyvät kulttuurista sosiaalisen osallistumisen myötä.

Keskustan mielestä kulttuuripolitiikan pitäisi tukea aiempaa vahvemmin kansalaislähtöistä kulttuuritoimintaa, eri taiteen aloille syntyviä vapaita ryhmiä, taiteen perusopetusta – siis hankkeita, jotka kytkevät kulttuurin osaksi ihmisten arkea. Keskusta tukee kulttuurisia kokeiluja. Lasten ja nuorten kohdalla kulttuuritoimintaan osallistuminen antaa elämässä tarvittavia sosiaalisia taitoja, vahvistaa yhteistyökykyä ja auttaa löytämään vahvuuksiaan. Kulttuuritoiminta ehkäisee syrjäytymistä.

Ikääntyneiden kohdalla tärkeää on aktiivisen elämän jatkuminen työuran päätyttyä. Osallistavan kulttuuritoiminnan, taiteen ja soveltavan taiteen avulla

voidaan saavuttaa merkittäviä terveysvaikutuksia, lisätä hyvinvointia ja pidentää ikää. Taide ja kulttuuri rikastuttavat myös työpaikkoja ja työyhteisöjä. Taidenautinnot auttavat jaksamaan työssä ja arkielämässä paremmin.

Kulttuurirahoitus tulee turvata tasapuolisesti eri kulttuurin aloille ja koko maassa. Huomiota on kiinnitettävä kuntien kulttuuritoimintaan ja uusiin kulttuuripalveluiden tuottamistapoihin. Esimerkiksi kulttuuritoiminnan ja matkailun edistäminen voi usein tapahtua käsi kädessä. Korkeatasoinen taiteilijakoulutus ja taiteilijoiden toimintaedellytykset tulee turvata valtion toimesta. Taiteen perusopetuksen resurssit ja opetus turvataan koko maassa.

Kulttuurin mahdollisuuksia aluekehityksessä pitää tukea sekä taloudellisten että taiteellisten tavoitteiden hyväksi. Korkeatasoisen ja omaleimaisen taiteen vientimahdollisuuksia on tuettava, ja vientialoja on tarpeen laajentaa. Viennin ohella on tuettava kotimaassa toteutettavia kulttuuritapahtumia. Kulttuurisisällön digitalisoitumiskehityksen myötä on löydettävä sopivia liiketoiminnan ja julkisen palvelun malleja.

Kirjastopalvelut on turvattava kansalaisten lähipalveluina, ja samalla on tuettava uusien palvelumuotojen kehitystä.

Yleinen rahoitusvastuu sivistyssektorista

Keskusta katsoo, että koulutuksen, tieteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön rahoituksessa yleinen vastuu kuuluu ensi sijassa julkiselle sektorille. Valtionosuusrahoitus on ylläpitäjälähtöinen lukio- ja ammattikoulutuksessa. Rahoitusjärjestelmässä on otettava huomioon opetuksen laatu, ja siitä on palkittava. Koulutukseen varattu raha on käytettävä sille kuuluvaan tarkoitukseen.

Julkisen rahoituksen lisäksi tarvitaan toiminnan luonteesta johtuen huomattavastikin täydentävää rahoitusta. Täydentävässä rahoituksessa kansallisilla rahapeliyhtiöillä on merkittävä tehtävä. Rahapelien yksinoikeus turvataan muuttuvassa toimintaympäristössä. ■



Keskusta

Lisää Asiaa:
www.keskusta.fi

Asiaa. 
Keskusta